

**STRATEGIA ROZWOJU
GMINY TARNOWIEC
na lata 2008-2015**

Opracowanie: Urząd Gminy w Tarnowcu

wrzesień 2008

Strategia Rozwoju Gminy Tarnowiec 2008-2015

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie.....	4
2. Diagnoza stanu istniejącego	5
3. Historia	7
4. Zabytki	11
5. Sanktuarium	12
6. Środowisko naturalne	14
7. Wody podziemne	15
8. Lasy	18
9. Rośliny i zwierzęta	18
10. Zbiorowiska roślinne	18
11. Świat zwierząt	18
12. Pomniki przyrody	20
13. Jakość środowiska, jego zagrożenia oraz identyfikacja źródeł zagrożeń w Gminie Tarnowiec	22
14. Warunki klimatyczne	23
15. Tereny zagrożone erozją i podlegające erozji	25
16. Demografia	26
17. Gospodarka	28
18. Instytucje otoczenia biznesu	35
19. Rynek pracy	35
20. Bezrobocie	35
21. Organizacje pozarządowe	40
22. Rolnictwo	42
23. Infrastruktura	44
24. Zaopatrzenie w wodę.....	49
25. Sieć kanalizacyjna	50
26. Odpady.....	51
27. Źródła energii	52
28. Gazownictwo	53
29. Surowce bitumiczne	53
30. Oświata	54
31. Przedszkola	55
32. Szkoły Podstawowe	55
33. Gimnazja	56
34. Zdrowie	57
35. Pomoc społeczna.....	57
36. Bezpieczeństwo	61

37. Rekreacja	61
38. Sport	61
39. Kultura	62
40. Analiza zasobów Gminy Tarnowiec.....	64
41. Ocena mocnych i słabych stron Gminy Tarnowiec	66
42. Plan działań	70
43. Uzasadnienie realizacji zadań	70
44. Oczekiwane rezultaty	71
45. Plan strategiczny dla Gminy Tarnowiec na lata 2008-2015	71
46. Możliwości zewnętrznego finansowania wymienionych celów strategicznych	80
47. Finansowanie Strategii	87
48. Wdrożenie i monitoring realizacji Strategii.....	89
49. Podsumowanie	90

1. WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Tarnowiec na lata 2008-2015 jest jednym z podstawowych elementów strategicznego zarządzania obszarem określonym historycznie i administracyjnie. Dokument ten stanowi podstawową bazę informacyjną dla przygotowania i podejmowania zasadniczych decyzji prorozwojowych w Gminie.

Rozwój gminy to ujmowany dynamicznie proces przemian społeczności w nich zamieszkujących, który prowadzi do zmian zarówno ilościowych, jak i jakościowych. Powinien on niewątpliwie dokonywać się równocześnie i harmonijnie w sferach: społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej, przestrzennej i ekologicznej, a więc mieć charakter rozwoju zintegrowanego. Rozwój gminy jest niezbędnym warunkiem tworzenia możliwie jak najlepszego środowiska życia dla ich mieszkańców, tj. warunków zamieszkania, pracy, obsługi i wypoczynku. A więc zadaniem strategii jest odważne, lecz jednocześnie realistyczne zaprogramowanie rozwoju i modernizacji Gminy, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości wykorzystania obecności Polski w UE, a także wszystkich zasobów i atutów, które Gmina posiada, na rzecz rozwoju i poprawy poziomu i jakości życia.

Strategia Rozwoju Gminy Tarnowiec to długookresowy (perspektywiczny) plan działania, określający strategiczne cele rozwoju oraz przyjmujący takie kierunki i priorytety działania (cele operacyjne i zadania realizacyjne, a także alokację środków finansowych), które są niezbędne dla realizacji przyjętych celów i zadań.

Strategia Rozwoju Gminy Tarnowiec nadaje priorytet działaniom, jakie będą podejmowane w latach 2008-2015 w celu realizacji misji Gminy. Horyzont czasowy Strategii pokrywa się z okresem nowej perspektywy finansowej UE na lata 2007-2013 wraz z zastosowaniem reguły wydatkowania środków $n + 2$ (tj. w ciągu dwóch kolejnych lat). Niniejszy dokument jest kontynuacją dotychczas obowiązującej Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec opracowanego w 1999 r. Część projekcyjna Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec na lata 2008-2015 jest zgodna z założeniami Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013, ze Strategią Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020 oraz ze Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020.

Strategia Rozwoju Gminy Tarnowiec na lata 2008-2015 powstała w oparciu o dokumentację i analizę przeprowadzoną przez pracowników Urzędu Gminy Tarnowiec oraz w oparciu o metodę konsultacji społecznych z przedstawicielami najważniejszych środowisk społecznych i gospodarczych Gminy. Podstawę opracowania Strategii Gminy

Tarnowiec na lata 2008-2015 stanowiły w szczególności:

- Strategia Rozwoju Gminy Tarnowiec z roku 1999,
- Plan Rozwoju Lokalnego z 2004r.
- Tekst jednolity Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowiec: 13 grudnia 1999r.,
- dane statystyczne uzyskane z GUS,
- dane uzyskane z Urzędu Gminy Tarnowiec.

2. DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO

POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNO - GEOGRAFICZNE

Gmina Tarnowiec o powierzchni ok 63 km² i wydłużonym z południa na północ kształcie leży w całości w rejonie Pogórza Środkowobeskidzkiego, zajmując na północy część Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej (Doły Jasielsko-Sanockie), a na południu część Pogórza Jasielskiego. Cały obszar gminy leży w obrębie lewego dorzecza Jasiołki mającej swe źródła na zachodnich stokach Kanasiówki (823 m n.p.m. w Beskidzie Niskim).

Morfologia:

W obrębie gminy wyznaczone zostały:

- **doliny rzek i potoków** - dolina rzeki Jasiołki stanowi formę wklęsłą o płaskim dnie i stromych wyraźnie zaznaczonych zboczach. Szerokość rzeki waha się w granicach 300 – 1500m., a doliny dopływów rzeki Jasiołki są dolinami przeważnie płaskodennymi o stromych wyraźnych zboczach. Szerokość tych dolin jest zróżnicowana i waha się w granicach od 10–800m. W obrębie stoków występują wąskie doliny wciosowe, wcięte na głębokości około 5-30m. W stosunku do powierzchni stoków. Doliny wciosowe ograniczone są stromymi skarpami,
- **stoki** – tereny wyniesione na wysokości około 260m do około 380m n.p.m., nachylenia stoków są zróżnicowane. Spadki w obrębie stoków wahają się w granicach 0-12%, a lokalnie przekraczają 20%. W obrębie stoków występują osuwiska oraz są to tereny zagrożone erozją

Tarnowiec na tle Polski

Województwo Podkarpackie w podziale na powiaty

Powiat Jasielski w podziale na gminy

3. HISTORIA:

Tarnowiec, ongiś rycerska wieś, ma długą i ciekawą historię. Początki miejscowości wiążą się częściowo z grodziskiem w Brzezówce nad Jasiołką. W czasach piastowskich mógł to być pograniczny ośrodek strażniczy. Być może, stanowił też ośrodek władzy nad pobliskim terenem.

Najstarsze wiadomości pisane o Tarnowcu pochodzą z lat 1328-1333. Miejscowość stanowiła wówczas własność rycerza Pełki. W latach 1340-1350 pełnił on urząd kasztelana sądeckiego, a od 1355 roku chorążego krakowskiego.

Rynek w Tarnowcu rok ok. 1900

Tarnowiec zapisał Pełka córce Cudce, co potwierdził król w 1332 roku. Cudka była żoną Niemierzy z Gołczy. Z jej osobą wiązał się jeden z romansów króla Kazimierza Wielkiego.

Była jedyną kobietą, która urodziła królowi trzech synów: Niemierzę, Pełkę i Jana. Jako synowie królewscy z nieprawego łoża nie mieli prawa do sukcesji. Ich potomkowie przyjęli nazwisko Galowskich. Występujący w dokumentach jeszcze w 1415 roku Niemierza był prawdopodobnie wnukiem Kazimierza Wielkiego, a synem Pełki i jego żony Halszki.

Początkiem XVI wieku wieś w części musiała zostać sprzedana lub zastawiona, skoro jako dziedzic jej występował Baltazar Dąbrowski z Siepietnicy. Ostatnimi Galowscy: Jakub i Władysław opuścili wieś w 1591 roku z powodu dużego zadłużenia.

W XVII i XVIII wieku dochodziło tu do zatargów między zubożałymi dziedzicami, a miejscowymi chłopami, u których się zapożyczali. Po wspomnianym Baltazarze Dąbrowskim wieś przeszła na jego córki: Annę Herburt i Zofię Stadnicką. Stadniccy, zagorzali zwolennicy reformacji, założyli tu zbór kalwiński. Po Herburtach Tarnowiec dziedziczyli Stadniccy,

W 1665 roku miejscowość stała się w połowie własnością Kuropatnickich, a w połowie

Skotnickich. W drugiej połowie XVIII wieku gospodarował tu Ewaryst Andrzej Kuropatnicki kasztelan bełski. Jego własność obok Tamowca stanowiły: Sądkowa, Brzezówka, Potakówka, Chlebna, Grab, Gliniczek, Umieszcz, Gąsówka i Dobrucowa.

Ewaryst Kuropatnicki był zwolennikiem konfederacji barskiej, stąd Tarnowiec i dobra Kuropatnickich stanowiły bazę konfederacką. Ewaryst pozostawił też po sobie książkę pt. *"Geografia albo dokładne opisanie Królestw Galicyi i Lodomeryi"*.

Wójtem Tarnowca w 1773 roku był Franciszek Kapała, a przysiężnymi: Sebastian Lawera i Szymon Zając.

Kolejnymi właścicielami był ród Pilińskich herbu Bełty. Tarnowiec dostał się w ich ręce, ponieważ ostatni z Kuropatnickich, Józef Ksawery, nie ożenił się i zmarł bezpotomnie.

W 1833 roku majątkiem rządził Aleksander Piliński, po jego śmierci Stanisław - jego syn. W czasie rabacji nie było na tym terenie żadnych rozruchów, świadczy to o tym, że obaj dziedzice mieli dobry stosunek do chłopów.

Tarnowiec, tak jak ongiś za Ewarysta Kuropatnickiego, stał się znów centrum kulturalnym i oświatowym. Żył tam i tworzył poeta z okresu Młodej Polski, syn Amalii z domu Pilińskiej, Edward Leszczyński.

Rozwijało się również szkolnictwo, w 1852 roku w przebudowanym staraniem wsi budynku koło kościoła otwarto szkołę. Jednym z pierwszych nauczycieli był Józef Kamiński, który w 1871 roku doprowadził do powstania skromnej początkowo biblioteki szkolnej. Jego zasługą było również usypanie kopca w rocznicę bitwy pod Grunwaldem, wystawienie pomnika Adama Mickiewicza oraz nowej murowanej szkoły, otwartej w 1898 roku.

U schyłku XVIII stulecia Tarnowiec zaczął słynąć w bliskiej i dalszej okolicy z cudownej statuy Matki Boskiej, zwanej "węgierską", umieszczonej w miejscowym kościele w 1789 roku. W XIX wieku dziedzic podkrośnieńskiego Krościenka, Franciszek Ksawery Prek, w swoim pamiętniku *"Czasy i ludzie"*, odnotował: *„Wieść niesie jakoby (Matka Boska) obruszona na jednego z Węgrów palącego tytoń w kościele przeniosła się swoją wolą i siłą z ich kraju do Tarnowca”*.

Dużym wydarzeniem w życiu mieszkańców Tarnowca i okolicznych wsi było uruchomienie wiosną 1884 roku linii kolejowej, a także przejazd pierwszego pociągu, nazywanego wówczas przez ludzi "żeleźnicą". Przeprowadzenie torów kolejowych przez Tarnowiec spowodowało dużą emigrację zarobkową miejscowej ludności do Stanów Zjednoczonych. Pociąg budził ogromne zainteresowanie i otwierał okno na świat.

Z upływem lat Tarnowiec rozwijał się coraz bardziej, w 1893 roku została otwarta poczta, władzę porządkową sprawowała policja, która pilnowała porządku aż do Dębowca.

Ostatnim właścicielem z rodu Pilińskich był Kazimierz, nazywany przez chłopów "dobrym panem". Należał on do ludzi życzliwych, troszczących się o swych pracowników dworskich, popierał akcję odrodzenia gospodarczego i kulturalnego Tarnowca. Zmarł w roku 1924, nie doczekawszy się potomka. Pochowany został w rodzinnym grobowcu na cmentarzu w Tarnowcu. Majątek przed śmiercią przekazał adoptowanemu przez siebie siostrzeńcowi Janowi Leszczyńskiemu. Młody dziedzic, pełen entuzjazmu i energii, zabrał się za gospodarowanie, pomagał mu w tym rządcą Jan Radoń z Tarnowca. Wszystko układało się pomyślnie, był to okres przychylny dla dziedzica. Browar produkował wódkę, hodowla liczyła ponad 60 szt. bydła, natomiast prowadzona pasieka ponad 50 pni. Jednym słowem - sytuacja gospodarcza była bardzo dobra, a rolnictwo przynosiło dochody.

Stary dwór w Tarnowcu

W XX wieku Tarnowca nie ominęły obie wojny światowe. Toczyły się tu krótko walki w latach 1914-1915. Od września 1944 roku, aż do 14 stycznia 1945 roku miejscowość znajdowała się na linii frontu, w wyniku czego bardzo ucierpiała.

W roku 1943 w pałacu dworskim w Tarnowcu zakwaterowane zostały wojska niemieckie, a już od 8 września 1944 roku wkroczyły na teren dworu wojska radzieckie. Po zarządzeniu wysiedlenia mieszkańców wioski, Jan Leszczyński zamieszkał z synem Janem w Polance koło Krosna. Po prawie półrocznym wysiedleniu, w momencie, gdy front przesunął się na zachód, Leszczyński powrócił do Tarnowca. Jednak to, co tam zastał, przeraziło go. Zniszczone zabudowania mieszkalne i gospodarcze zmusiły go do wyjazdu do Krakowa. Z Krakowa już nie wrócił, umarł 23.X.1992 r. Został pochowany w grobowcu Pilińskich na cmentarzu w Tarnowcu.

Znaczne ożywienie gospodarcze nastąpiło w okresie międzywojennym za panowania ostatniego dziedzica Jana Leszczyńskiego. Ożywienie to spowodowane było rozwojem kopalnictwa naftowego. Wiele osób znalazło zatrudnienie w przemyśle kopalnianym, jak również na kolei i we dworze.

W tym czasie w Tarnowcu istniało wiele organizacji: Kółko Rolnicze, Koło Gospodyń Wiejskich, Kasa Stefczyka, Ochotnicza Straż Pożarna, Koło Hodowli Trzody Chlewnej, Liga Morska i Kolonialna.

Pisząc o historii Tarnowca, należy wspomnieć o Karolu Sanockim, byłym wójcie, sprawującym swój urząd przez 18 lat. Wywodził się on ze starego rodu kmiecego i usilnie przykładał się do rozwoju kulturalnego i gospodarczego Tarnowca.

Po II wojnie światowej Tarnowiec bardzo się zmienił i rozbudował. Stał się ważnym ośrodkiem administracyjnym, gospodarczym i oświatowym dla regionu.

We wsiach należących do gminy Tarnowiec nastąpiło wiele znaczących zmian. Szczególne znaczenie miało przeprowadzenie reformy rolnej, dzięki której głównie biedne rodziny otrzymały działki ziemi (najczęściej 3 ha).

W 1956 r. mieszkańcy Tarnowca zdecydowali o doprowadzeniu do swych domów gazu. Powołano Komitet Gazyfikacyjny, na którego czele stanął znany działacz Władysław Wojnarowicz, Opracowano dokumentację, zakupiono rury oraz zapewniono wykonanie prac niefachowych. Do rurociągu gazowego przyłączyło się 230 domów. Tyle samo domów zostało podłączonych do sieci elektrycznej. Do elektryfikacji przystąpiono w 1957r., a przewodniczącym Komitetu Elektryfikacyjnego został Julian Pietrusza.

Kolejne prace to remont i przybudówka do Domu Ludowego, budowa remizy strażackiej oraz boiska sportowego. Ponadto w latach powojennych wybudowano jeszcze następne obiekty: punkt weterynaryjny, agronomówkę, Gminny Ośrodek Zdrowia, a w latach 1967-68 budynek Banku Spółdzielczego.

Ważnym przedsięwzięciem była budowa w 1952 r. zakładów drzewnych pod nazwą Zjednoczone Zespoły Gospodarcze - Podkarpackie Zakłady Produkcyjne. Dzięki temu zakładowi Tarnowiec stał się ośrodkiem przemysłowym na tym terenie, zatrudniającym znaczną liczbę pracowników z gminy Tarnowiec.

Obecnie Tarnowiec jest stolicą gminy, w skład której wchodzi 17 sołectw, zamieszkałych przez ok. 9300 osób. Tarnowiec jako siedziba władz administracyjnych ma najbogatszą przeszłość, najkorzystniejsze położenie komunikacyjne, a zarazem największą liczbę mieszkańców.

4. ZABYTKI

Na terenie gminy znajdują się liczne "pomniki przyrody - stare drzewa (parki dworskie w Łubnie - Szlacheckim i Tarnowcu), aleja lipowa w Tarnowcu oraz pozostałości starego średniowiecznego grodziska w Brzezówce. W Łubnie Szlacheckim znajduje się park zabytkowy wraz ze starym dworem o pow. ok. 0,9ha.

Pamiętkę historyczną stanowi pomnik grunwaldzki na wzniesieniu przy drodze do Potakówki — ustawiony w 1910 roku - zniszczony w czasie II wojny światowej, a następnie odbudowany po zakończeniu działań wojennych. Znajduje się on naprzeciwko budynku Urzędu Gminy w Tarnowcu.

Na całym terenie gminy Tarnowiec spotkać można wiele kapliczek i figur przydrożnych. Kapliczki i krzyże są typowo polskim akcentem krajobrazowym. Budowano je dla upamiętnienia ważnych wydarzeń historycznych, państwowych, regionalnych, rodzinnych.

5. Sanktuarium

Tarnowiec znany jest przede wszystkim ze swojego pięknego kościoła konsekrowanego w 1961 roku będącego piątą świątynią w historii parafii. Kościół znany jest jako Sanktuarium Matki Bożej Zawierzenia. Nieopodal świątyni znajdują się Mała i Duża Kalwaria ze stacjami drogi krzyżowej i kapliczkami różańcowymi. Duża Kalwaria jest jednym z trzech tego typu miejsc na świecie i stanowi pomnik poświęcony nienarodzonym dzieciom ufundowany przez francuski ruch religijny walczący o ich prawa. Miejsca te należą do licznie odwiedzanych przez pielgrzymów nie tylko z Polski, ale także z innych krajów.

Figura Matki Bożej Zawierzenia w Tarnowcu jest otoczona barwnymi legendami. Jedno z podań głosi też, że Figura została zamówiona przez św. Elżbietę, królową węgierską, która ufundowała ją dla Karmelitów. Wśród twórców Figury wymienia się nawet mistrza Pawła z Lewoczy. Orszak wiozący Figurą zatrzymał się na dłuższy postój w Mrukowej, koło Samokłesk, potem dotarł do Jasła. Faktem jest, że już na początku XV wieku Figura była opiewana w Jaśle, w wielu legendach i pieśniach. Niestety, w 1785 roku, pożar strawił znaczną część Jasła. Z pożogi ocalała jednak drewniana Figura Matki Bożej. W tym czasie Jasło należało do zaboru austriackiego, więc po kasacie Karmelitów kazano Figurę przewieźć do Dukli. Transport zlecono dziekanowi jasielskiemu, ks. Walentemu Rawiczowi Karwowskiemu, który był zarazem proboszczem w Tarnowcu. Po wielu pertraktacjach, z pomocą finansową hrabiny Katarzyny Kuropatnickiej, ówczesnej właścicielki Tarnowca, Figurę zakupiono i w 1789 roku, przewieziono do Tarnowca.

Szybko okazało się, że kościółek, w którym była Figura jest za mały; w 1804 roku zbudowano nowy i przeniesiono tam łaskami słynącą Figurę Matki Bożej. Niestety, rok później, po 50 latach proboszczowania w Tarnowcu, dnia 15 października 1805 roku, ksiądz Karwowski zmarł; jako założyciel sanktuarium został pochowany w kościele, przy ołtarzu mieszczącym umiłowaną Figurę.

Figura Matki Bożej szybko znalazła nowych promotorów. W 1874 r. proboszczem w Tarnowcu chciał zostać dzisiejszy święty, Józef Sebastian Pelczar, gdy rozmyślił się, miejsce to objął Jego największy przyjaciel, ks. Karol Józef Fiseher, późniejszy biskup sufragan przemyski. On to, za czasów proboszczowania ks. Jan Warzechy, dnia 8 września 1925 roku, dokonał w Tarnowcu aktu papieskiej koronacji Figury. Podczas II wojny światowej Figura, pod gradem kul, została przewieziona do Jedlicza. Wiosną 1945 roku, odniesiono Ją do Tarnowca. Już przed wojną, w 1935 roku, rozpoczęto budowę nowej świątyni. Po zakończeniu działań wojennych, 1 lipca 1949 roku przeniesiono tu Figurę wraz z ołtarzami. Prowadząc sanktuarijną parafią w latach 1949 do 1974, ks. Ignacy Leja, wraz z parafianami zadbał o zakończenie budowy i wyposażenie nowego

kościół. Dzieło utrzymania i rozwoju parafii prowadzono pod kierunkiem następnich księży proboszczów: ks. Władysława Gurbisza (1974-1990), ks. Ludwika Brylskiego (1990-1992). Nowy kształt sanktuarium, na przełomie tysiącleci, rozpoczął budować ks. Franciszek Boguń (1992-2000).

Na miejscu, w którym stały stare kościoły zachował się kamienny mur ogrodzenia, na którym umieszczono kapliczki Drogi Krzyżowej i Tajemnic Różańca. W ten sposób powstała tzw. Mała Kalwaria. U jej stóp bije znane od stuleci źródło Matki Bożej, z którego Pielgrzymi czerpią wodę i stosują ją jako pomoc w modlitwie o uzdrowienie chorób oczu, gardła i przewodu pokarmowego; dowodem tej wiary są liczne świadectwa pisane w Księdze Łask i Cudów Tarnowieckiego sanktuarium. Od źródła zaczyna się urocza Dolina Miłosierdzia prowadząca na tzw. Kalwarię Trzeciego Tysiąclecia, czyli do zbudowanego w 1998 r., dzięki francuskiej organizacji broniącej życia cmentarza - pomnika Nienarodzonych.

Przez prawie 500 lat, Figura uległa poważnym uszkodzeniom spowodowanym przez warunki atmosferyczne i szkodniki. W roku 2000 zdecydowano się oddać Ją do gruntownej konserwacji i renowacji pod opieką Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i Komisji Sztuki Diecezji Rzeszowskiej.

W Zakładzie Konserwacji i Renowacji Rzeźby, Pana Stanisława Kłosowskiego, Krakowie, dokonano badań i prac renowacyjnych, przywracając Figurze pierwotny wygląd i złocisty blask, którym bez wątplenia cieszyła się od początku. Ksiądz biskup Kazimierz Górny, pierwszy Ordynariusz diecezji rzeszowskiej w 1993 roku, zawierzył tu rodzącą się diecezję. Odtąd tarnowiecką Figurę nazywamy Figurą Matki Bożej Zawierzania. Jak Pan Bóg, w ręce Maryi zawierzył swojego Jedynego Syna, tak wierni zwykli przez Jej wstawiennictwo zawierzać Bogu swoje radości i troski i nigdy nie doznają zawodu nadziei pokładanej w Bogu. Coraz większe zainteresowanie tarnowieckim sanktuarium stało się impulsem do dalszych działań. Obok renowacji Cudownej Figury, w ostatnich latach przeprowadzono: gruntowny remont górnego ołtarza i organów, wstawiono kratę i system antywłamaniowych zabezpieczeń; podjęto odnowę części polichromii kościoła, budowę ogrodzenia cmentarza, Ogrójca i Doliny Miłosierdzia oraz przystąpiono do remontu Małej Kalwarii.

6. ŚRODOWISKO NATURALNE

Pod względem geologicznym północna część Gminy Tarnowiec położona jest w obrębie Zachodnich Krańców Centralnej Depresji Karpackiej, natomiast jej południowa część leży w obrębie zewnętrznych Karpat Zachodnich. W obrębie Centralnej Depresji Karpackiej występuje fragment niewielkiego wypiętrzenia.

Na terenie Gminy Tarnowiec występują surowce takie jak: żwiry rzeczne, gazoliny

i łupki szare do wyrobu cegły. W obrębie gminy odkryto źródła wód mineralnych, zaliczanych do solanek.

Teren Gminy Tarnowiec odwadniany jest przez rzekę Jasiołkę i Chlebiankę. Powierzchnia wynosi 6. 254 ha z czego około 4.562 ha stanowią użytki rolne, co stanowi około 73%. Lesistość gminy wyliczona na podstawie danych statystycznych wynosi 29%, co odpowiada średniej krajowej.

W gminie dominują gleby brunatne i mady rzeczne. Są to gleby mocno zróżnicowane pod względem cech fizycznych i wilgotności. Na poszczególne klasy bonitacyjne przypada:

- kl.II - 81 ha
- kl.III – 1.849ha
- kl.IV – 2.211ha
- kl.V – 340ha
- kl.VI – 81ha

Klimat gminy Tarnowiec zaliczany jest do górskiego i podgórskiego. Najkorzystniejsze warunki klimatyczne występują w obrębie wzniesień, zwłaszcza w ekspozycji południowej, wschodniej i zachodniej.

Na stan zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego na terenie gminy ma wpływ zanieczyszczenie napływające z Jasła. Zanieczyszczenia lokalne dotyczą głównie zanieczyszczeń z kotłowni i pieców grzewczych oraz pojazdów samochodowych napędzanych silnikami spalinowymi. Emitowane ilości zanieczyszczeń z używanych surowców energetycznych nie stanowią zagrożenia. Z tego tytułu udział emisji własnej w zanieczyszczeniu powietrza jest niewielki.

Zanieczyszczenie gleb ołowiem występuje wzdłuż dróg o nasilonym ruchu. Są to przede wszystkim drogi powiatowe.

Zasoby wodne – największym ciekim wodnym gminy Tarnowiec jest rzeka Jasiołka, która jest północną granicą gminy. Niesie ona wody bardzo zanieczyszczone pod względem bakteriologicznym i pod względem fizyko – chemicznym. Rzeka Jasiołka na teren gminy wprowadza wody pozaklasowe już z terenu gminy Jedlicze. Wody te ulegają stopniowemu samooczyszczeniu i w okolicach miejscowości Gliniczek odpowiadają III klasie czystości pod względem fizyko- chemicznym. Rzeka Jasiołka jest prawobrzeżnym dopływem Wisłoki, która jest źródłem zaopatrzenia ludności w wodę z tego też względu docelowo wody Jasiołki powinny odpowiadać II klasie czystości. Największymi ciekami wodnymi gminy są: rzeka Chlebianka oraz Czarny Potok. Z reguły rzeki płyną w szerokich i płytkich

dolinach, pociętych siecią rowów melioracyjnych. Rzeka Jasiołka płynie w korycie wciętym na głębokość 3-4m i opływa teren gminy od strony północno – wschodniej i północnej.

Teren gminy Tarnowiec nadal wymaga uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej oraz szczególnej ochrony czystości wód powierzchniowych przed spływami wraz z wodami opadowymi środków ochrony roślin, nawozów sztucznych, gnojowicy, nieoczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych.

7. Wody podziemne

Wody wgłębne występujące w obrębie gminy Tarnowiec to głównie wody zbiornika czwartorzędowego (dolinnego) występujące w ośrodku porowym oraz wody zbiornika trzeciorzędowego (szczelinowe i szczelinowo – porowe). Zasadniczy poziom wód wgłębnych występuje w obrębie trzeciorzędowych piaskowców i zlepieńców. Poziom czwartorzędowy to poziom przypowierzchniowy, pozostający w bezpośrednim kontakcie z powierzchnią – reaguje on wprost na istniejące warunki hydrologiczne: stany wód w ciekach, wielkość opadów atmosferycznych. Oba te poziomy pozostają często w związku hydraulicznym. Wody wgłębne występujące w obrębie dolin rzek Wisłoki, Jasiołki i Ropy tworzą zbiornik wód podziemnych. Zbiornik ten zaliczony został do głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce, jako ten, który w przyszłości stanie się źródłem zaopatrzenia w wodę pitną. W związku z powyższym doliny w/w rzek zostały uznane za obszary wymagające najwyższej i wysokiej ochrony (obszary ONO i OWO) - na podstawie opracowania A. S. Kleczkowskiego pt. „Mapa obszarów głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce wymagających szczególnej ochrony”. Ma to uzasadnienie w fakcie, iż zbiornik jest płytki, w obrębie utworów czwartorzędowych słabo lub zupełnie nie izolowany od powierzchni utworami słabo przepuszczalnymi lub nieprzepuszczalnymi.

Potencjalnymi źródłami zanieczyszczenia wód tego zbiornika mogą być niekontrolowane zrzuty ścieków przemysłowych i komunalnych, powierzchniowy spływ lub infiltracje wód skażonych związkami ropopochodnymi lub innymi związkami chemicznymi pochodzącymi z dzikich wysypisk śmieci, nieumiejętnie stosowanych nawozów sztucznych oraz środków ochrony roślin, niewłaściwie magazynowanych substancji chemicznych np. nawozów sztucznych. Obszar najwyższej i wysokiej ochrony doliny Jasiołki obejmuje m.in. północne obszary gminy Tarnowiec. Istnienie w obrębie gminy obszarów najwyższej i wysokiej ochrony wymagać będzie takiego gospodarowania ich powierzchnią, aby w sposób maksymalny chronić czystość wód zbiornika (należy np.: zlikwidować dzikie wysypiska śmieci, uszczelnić szamba, wybudować kanalizację zakończoną oczyszczalnią ścieków). Czwartorzędowy poziom wodonośny związany jest głównie z terasami akumulacyjnymi potoków. Wodonośnymi utworami są głównie żwiry i piaski. Wydajność tego poziomu wynosi kilka m³/h, a jej wzrost wiąże się ze wzrostem szerokości dolin. Wody te są

zazwyczaj twarde i często zanieczyszczone bakteriologicznie na skutek kontaktu z wodami powierzchniowymi. Ze względu na przypowierzchniowe występowanie wód, brak izolacji od powierzchni oraz charakter ośrodka, w którym występują (porowy i szczelinowy) pozostają one w bezpośrednim związku hydraulicznym z powierzchnią i są związane z wielkością opadów atmosferycznych. Uwarunkowania te wpływają na zmienną wydajność źródeł i możliwość ich łatwego skażenia – stąd konieczność ochrony czystości tych wód.

Kształtowanie się głębokości występowania wód gruntowych uzależnione jest od:

- głębokości występowania warstw wodonośnych,
- ukształtowania terenu,
- intensywności oraz rozkładu opadów atmosferycznych,
- przepuszczalności podłoża,
- poziomu wody w ciekach.

Źródła

Źródła w gminie wypływają bądź ze szczelin skalnych bądź z pokryw zwietrzelinowych. Wydajność źródeł zwietrzelinowych, których warstwą wodonośną są pokrywy (zazwyczaj gliniaste) jest bardzo mała i bardzo zmienna. Reakcja na zasilanie jest szybka, jednak zwiększona wydajność trwa krótko. Typowymi wypływami są młaki, wycieki i wysięki. Po deszczach i roztopach następuje szybki, ale krótkotrwały wzrost zarówno liczby jak i wydajności młak. W czasie suszy dużo z tych wypływów zanika. Wycieki odznaczają się niskimi wydajnościami, ale ze względu na ich dużą ilość odgrywają znaczącą rolę w zasilaniu potoków w wodę. Wysięki mają okresowy odpływ wyłącznie po deszczach i roztopach.

Wody powodziowe

Zasięgi wód powodziowych dla terenu gminy zostały określone na podstawie opracowanego przez RZGW w 2005 roku studium określającego granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych zlewni rzeki Wisłoki. Północna część terenu gminy leży w zasięgu wody powodziowej. Dla terenu gminy zostały także określone wody powodziowe występujące z większym prawdopodobieństwem niż woda stuletnia, czyli woda dwudziestoletnia. Na terenach pomiędzy granicą zalewu wodą Q5% (woda dwudziestoletnia), a granicą zalewu Q1% (woda stuletnia) można dopuścić przebudowę, nadbudowę i rozbudowę istniejących budynków. Na terenach tych należy ograniczać zabudowę kubaturową, a w przypadku lokalizacji nowej zabudowy, należy lokalizować budynki bez podpiwniczenia oraz zastosować odpowiednie rozwiązania konstrukcyjne i inne zabezpieczenia techniczno - inżynierskie inwestycji przed powodzią. Należy zaakcentować fakt, że są to prawdopodobne zasięgi wody powodziowej. Zasięgi wód powodziowych zostały określone głównie dla rzeki Wisłoki.

8. Lasy

Znaczenie lasów w materialnym i kulturalnym rozwoju społeczeństwa wyraża się nie tylko w produkcji surowca drzewnego i innych użytków leśnych. Przejawia się ono również w niezastąpionej wartości lasu jako czynnika współdziałającego w kształtowaniu środowiska przyrodniczego, zwłaszcza stosunków klimatycznych, hydrologicznych i glebowych. Lasy są ponadto uznany obiektem zaspokajania rekreacyjno – zdrowotnych i kulturalnych potrzeb człowieka.

Na terenie Gminy Tarnowiec znajduje się 1 105 ha lasów z czego lasy prywatne zajmują powierzchnię 604,1 ha a publiczne 500,9 ha. Są to głównie lasy gospodarcze, których głównym celem jest produkcja surowca drzewnego dla zaspokajania potrzeb gospodarki. Lesistość gminy wynosi 17,6%. Z lasów prywatnych w roku 2006 pozyskano 649m³ drewna (grubizna). Zalesiono 0,5ha lasów, były to inicjatywy prywatnych właścicieli.

9. Rośliny i zwierzęta

Świat roślin i zwierząt nie jest w pełni rozpoznany. Rozpoznania i określenia zasobów flory i fauny i ich stanu zachowania oraz sprecyzowania działań mających na celu ochronę poszczególnych gatunków zwierząt oraz ich siedlisk wymaga cały teren Gminy Tarnowiec.

10. Zbiorowiska roślinne

Na terenie gminy dominują zbiorowiska nieleśne, synantropijne – pola uprawne, łąki, pastwiska. Niewielkie powierzchnie lasów znajdują się w południowej i południowo – wschodniej części gminy oraz w dolinie rzeki Jasiołki. Zbiorowiska roślinne są mocno przekształcone przez człowieka. Wzniesienia porastają buki, sosny, brzozy, a jako gatunki domieszkowe występują tu modrzew oraz dąb. Roślinność gminy stanowią zbiorowiska boru mieszanego oraz zbiorowiska łąkowe i łąkowe.

Występują tu zbiorowiska łąk wilgotnych i świeżych, zbiorowiska łąk żyznych, zbiorowiska seminaturalne oraz ruderalne (zwłaszcza w pobliżu ciągów komunikacyjnych).

11. Świat zwierząt

Ekosystemy leśne są miejscem schronienia dużych zwierząt. Najliczniej występuje sarna, dzik. Ssaki o mniejszych wymiarach występują rzadziej, jednak można tu spotkać wiewiórki, borsuki. Na terenach nieleśnych można spotkać zające. Największą grupę kręgowców na terenie opracowania stanowią ptaki. Spotykane są we wszystkich biotopach, wykazują zarówno dzienną jak i nocną aktywność. Występują tu m.in. bociany, jaskółki, wróble, kuropatwy, bażanty, sroki, szpaki, sikorki. W lasach można spotkać zięby, dzięcioły, kwiczoły. Równie cenne przyrodniczo są zadrzewienia śródpolne, obrzeża lasów (występują tu gatunki łąkowe – większość z nich to ptaki zasiedlające środowiska ekotonowe) oraz rzeki, potoki i stawy wraz z nadbrzeżnymi zadrzewieniami i zaroślami.

Największe bogactwo występuje w siedliskach o charakterze ekotonowym na styku kilku biotopów – woda, brzegi, zadrzewienia, bogata roślinność zielna, polna. Niewielką gatunkowo grupą zwierząt są tu płazy i gady. W miejscach o największym uwilgotnieniu bytują żaby, w niskich krzewach i zaroślach: rzekotka drzewna, a w miejscach dobrze nasłonecznionych jaszczurki, zaskrońce

Rezerваты przyrody

Na terenie Gminy Tarnowiec nie ma utworzonych rezerwatów przyrody.

Parki krajobrazowe

Żadna z miejscowości gminy nie jest położona w parku krajobrazowym.

Obszary chronionego krajobrazu

Tereny Gminy Tarnowiec znajdują się poza obszarami chronionego krajobrazu.

Obszary Natura 2000

Na terenie Gminy Tarnowiec nie ma istniejących ani projektowanych obszarów Natura 2000. Najbliższe obszary Natura 2000 znajdują się na terenie Magurskiego Parku Narodowego. Gmina Tarnowiec od południa graniczy z północną częścią gminy Nowy Żmigród, której południowe krańce znajdują się w Magurskim Parku Narodowym. Teren parku narodowego włączony jest w sieć obszarów Natura 2000 (obszary ochrony siedlisk).

12. Pomniki przyrody

Na terenie Gminy Tarnowiec znajdują się następujące pomniki przyrody:

- **3 buki pospolite** - obwód pni na wysokości 130cm wynosi 380cm, 345cm, 312cm, wysokość drzew około 30m, wiek drzew około 250 lat, rosną na terenie parku podworskiego w Tarnowcu na działce nr 386/1 będącej własnością gminy Tarnowiec.
- **dąb szypułkowy** rosnący w miejscowości Tarnowiec, własność OZLP Krosno, obwód pnia 430cm, wysokość 25m, wiek 350 lat.
- **aleja lipowa** w Tarnowcu licząca 62 lipy rosnąca w pasie drogowym na części działki gruntowej nr 385/1. Uznana przez Radę Gminy w Tarnowcu za pomnik przyrody w dniu 23.IV.2007 (Uchwała Nr VIII/64/07)

W stosunku do drzew pomnikowych zostały wprowadzone następujące zakazy i ograniczenia:

- wycinania, niszczenia lub uszkodzenia drzew,

- pozyskiwania, niszczenia lub uszkodzenia kory, drzewa, liści oraz nasion,
- wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów, nieczystości oraz innego zanieczyszczaniach najbliższego otoczenia,
- umieszczania na drzewach tablic, znaków, ogłoszeń i napisów za wyjątkiem tych, które związane są z ich ochroną,
- dokonywania w obrębie systemu korzeniowego robót ziemnych oraz innych robót związanych z wykorzystaniem sprzętu mechanicznego lub urządzeń technicznych w sposób szkodzący,
- wznoszenia budowli w zasięgu korzeni i korony,
- niszczenia gleby lub zmiany sposobu jej użytkowania,
- ustawiania obiektów nietrwale związanych z gruntem i składowania przedmiotów w obrębie pionowego rzutu korony,
- palenia ognisk w odległości mniejszej niż 30 m od pnia,
- ruchu pojazdów w obrębie systemu korzeniowego, poza miejscami do tego przeznaczonymi
- nacinania drzew, rycie napisów i innych znaków,
- wchodzenia na drzewa,
- podkopywania drzew,
- niszczenia tablic urzędowych.

Głównie w parkach podworskich oraz w okolicach kościoła w Tarnowcu znajdują się jeszcze okazy drzew o wymiarach pomnikowych.

Na szczególną ochronę jako pomniki przyrody zasługują:

- **w Tarnowcu:** wiekowe, potężne drzewa w parku podworskim, resztki kiedyś pięknej alei lipowej, akacje i kasztany na miejscu dawnego kościoła,
- **w Brzeźowce:** dąb na terenie byłego folwarku,
- **w Gliniczku:** lipy i dąb na terenie dawnego folwarku,
- **w Łubnie Szlacheckim** – dęby i kasztany w parku podworskim.

13. Jakość środowiska, jego zagrożenia oraz identyfikacja źródeł zagrożeń w Gminie Tarnowiec

Zasadnicze znaczenie dla oceny jakości środowiska na gminy Tarnowiec ma uzyskanie obiektywnych, wiarygodnych i w miarę możliwości dokładnych informacji o stopniu zanieczyszczenia powietrza. Imisja zanieczyszczeń powietrza, czyli przestrzenny rozkład zanieczyszczeń w powietrzu zależy jest od wielkości emisji, parametrów meteorologicznych oraz topografii terenu. Na omawianym terenie imisję kształtuje przede wszystkim emisja z takich źródeł jak: lokalne kotłownie, indywidualne paleniska domowe, źródła technologiczne znajdujące się na terenie gminy (głównie huty szkła), a także poza

obszarem gminy, komunikacja samochodowa, transgraniczne przenoszenie zanieczyszczeń. Ze względu na niewielką ilość zakładów przemysłowych oraz usługowych na terenie gminy emisja zanieczyszczeń nie ma istotnego wpływu na jakość powietrza atmosferycznego. Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego są źródła ciepła (huty szkła, kotłownie, paleniska domowe, całoroczne obiekty gastronomiczne) oraz źródła technologiczne znajdujące się poza granicami gminy Tarnowiec – przede wszystkim w Jedliczu (rafineria) oraz w Jaśle (rafineria oraz inne zakłady przemysłowe). Zagrożeniem dla środowiska jest duży ruch samochodowy, szczególnie latem, parkowanie samochodów na łąkach często nad samą wodą, wypalanie traw, brak pełnej sanitacji gminy, oraz wydobywanie surowców mineralnych w tym wydobywanie ropy i gazu oraz odkrywkowe wydobywanie żwiru. Problemami z zakresu ochrony środowiska jest osadnictwo, działalność rolnicza, które prowadzą do zaśmiecenia środowiska i do zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych ściekami, rozkładającymi się śmieciami oraz nieumiejętnie używanymi nawozami i środkami ochrony roślin, co prowadzi do geochemicznego przekształcenia gleb. Przekształcenia geochemiczne prowadzą z reguły do trwałych uszkodzeń i zniszczeń pokrywy glebowej, co prowadzi do powstawania nieużytków. W dolinach rzek i potoków poważnym zagrożeniem czystości wód są ścieki komunalne, eksploatacja surowców mineralnych, nieumiejętnie stosowane bądź przechowywane środki ochrony roślin oraz miejsca przypadkowego wysypywania odpadów. Miejsca przypadkowego wysypywania odpadów znajdują się najczęściej w korytach rzek lub w lasach stanowią, oprócz zagrożenia pożarowego i czystości wód, także element znacznie obniżający wartości estetyczne krajobrazu. Problemem jest wypalanie traw oraz słomy po żniwach. Emitowane są wówczas w sposób nieorganizowany poważne ilości pyłów i gazów, przenoszonych nieraz na znaczne odległości. Do podstawowych zagrożeń środowiska należy zaliczyć zanieczyszczeni powietrza, wód i gleby (zagrożenia wiążące się z osadnictwem w większości pozbawionym sprawnych urządzeń do utylizacji odpadów i oczyszczania ścieków). Istotnym problem stwarzającym zagrożenie dla czystości wód powierzchniowych i podziemnych jest brak kanalizacji z odprowadzeniem ścieków do oczyszczalni. Ścieki są gromadzone w indywidualnych zbiornikach (szambach) i najczęściej rozsączone w ich sąsiedztwie. Do gruntu i wód przedostają się zanieczyszczenia, co ma odzwierciedlenie przede wszystkim w bakteriologicznym zanieczyszczeniu wód powierzchniowych. Eksploatacja złóż surowców mineralnych powoduje i będzie powodować zmianę krajobrazu oraz degradację szaty roślinnej i gleb. Eksploatacja nie powinna stanowić niebezpieczeństwa dla miejscowej ludności pod warunkiem, że wyrobiska będą oznakowane tablicami oraz odpowiednio zabezpieczone.

Zagrożenie dla środowiska stanowi przeróbka powodująca hałas i zapylenie.

W związku z tym, że złoża mogą być eksploatowane częściowo spod wody nie wolno dopuścić do zanieczyszczenia wody w trakcie eksploatacji oraz wrzucania zanieczyszczeń i odpadów do dołów poeksploatacyjnych, aby nie doprowadzić do skażenia wód gruntowych. Po wyeksploatowaniu złoża teren należy zrekultywować, poprzez jego zagospodarowanie i uporządkowanie w celu uzyskania efektu estetycznego rejonu. W ostatnich latach następuje systematyczny spadek ogólnej wielkości zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza. Związane jest to przede wszystkim z realizacją inwestycji służących ochronie środowiska, niepełnym wykorzystaniem mocy produkcyjnych zakładów. Z uwagi na zmienność stężeń zanieczyszczeń powietrza w czasie i przestrzeni, najbardziej wiarygodnym źródłem informacji jest system automatycznych stacji pomiarowych (monitoring zanieczyszczeń powietrza) umożliwiających ciągłe pomiary zanieczyszczeń. Na terenie miejscowości gminy Tarnowiec nie ma punktów pomiarowych.

14. Warunki klimatyczne

Klimat występujący w gminie Tarnowiec zaliczany jest do typu klimatu zaciszy śródgórskich. Na terenie gminy Tarnowiec okres wegetacyjny trwa tu ponad 200 dni, okres bezprzymrozkowy trwa od 145 – 160 dni, a lokalnie w zagłębieniach terenowych poniżej 140 dni, średnia roczna suma opadów 700 – 800 mm, a pokrywa śnieżna występuje przez około 60 – 80 dni w roku, a średnia temperatura powietrza wynosi powyżej 70C.

W rejonie tym dominują wiatry z kierunków zachodnich, północno – zachodnich i południowych. Wiatry wschodnie występują rzadko, tylko wczesną wiosną w marcu i w maju. Pozytywnie na warunki bioklimatyczne wpływa lesistość terenu i dobra przewietrzalność dolin.

Cechą charakterystyczną jest mniejsza ilość opadów w zimie, duża u progu lata i jesieni. Najkorzystniejsze warunki klimatu lokalnego posiadają stoki o ekspozycji dosłonecznej południowej, wschodniej i zachodniej oraz południowo – wschodniej i południowa – zachodniej. Tereny te otrzymują największą ilość energii, pozostają najdłużej pod wpływem działania promieni słonecznych, są dobrze nasłonecznione i usłonecznione, posiadają bardzo korzystne warunki termiczno – wilgotnościowe dla osadnictwa i rolnictwa. Natomiast zbocza o ekspozycji północnej słabo nasłonecznione i często zacienione są terenami zimnymi i posiadają złe warunki termiczno – wilgotnościowe – są to tereny niekorzystne dla osadnictwa. Niekorzystne warunki panują również w wąskich, głęboko wciętych dolinach – są to obszary spływu i stagnacji zimnych i wilgotnych mas powietrza. W ich obrębie zaznacza się wyraźna inwersja temperatury (różnica temperatur między dnem i sąsiadującymi z doliną stokami dochodzi do 30). W obrębie dolin występuje częste zjawisko wymarzania.

Osobliwości klimatyczne

Osobliwości klimatyczne miejscowości położonych w gminie Tarnowiec wynikają

z położenia geograficznego, rzeźby, ekspozycji i nachylenia stoków.

Do osobliwości klimatycznych należy zaliczyć przede wszystkim:

- wyższe temperatury w jesieni niż na wiosnę,
- okresy nagłych odwilży w sezonie jesienno – zimowym,
- okresy mroźnej, słonecznej pogody w sezonie zimowo – wiosennym,
- silne spadki temperatury w dolinach (inwersje temperatury), często w sezonie zimowo – wiosennym,
- znaczne kontrasty termiczne na stokach w zależności od ich ekspozycji,
- duże prędkości wiatru wzdłuż dolin,
- wiatry fenowe,
- obfite opady późną wiosną i wczesnym latem,
- długotrwałość opadów,
- silne gołoledzi,
- małe zachmurzenia w trzeciej dekadzie września i pierwszej października (średnio).

15. Tereny zagrożone erozją i podlegające erozji

Erozja gleb to proces niszczenia (zmywania, żłobienia, wywiewania) wierzchniej warstwy gleby wywołany siłą wiatru i płynącej wody. Erozję gleb przyśpiesza także działalność człowieka (nadmierny wyręb lasów, niszczenie szaty roślinnej, nieprawidłowa uprawa gruntów i dobór roślin uprawnych, odwadnianie bagien itp.). W zależności od bezpośredniego czynnika sprawczego może wystąpić erozja wietrzna, wodna, wodno – grawitacyjna (ruchy masowe), uprawowa. Masowo występuje erozja wietrzna oraz wodna.

Erozja wietrzna polega na wywiewaniu odspojonych cząstek gruntu, a następnie ich przemieszczaniu, sortowaniu i osadzaniu. Zagrożenie gleb erozją wietrzną ocenia się uwzględniając rzeźbę terenu, pokrycie terenu roślinnością (lesistość) oraz rodzaj gleby.

Erozja wodna polega na zmywaniu i wymywaniu cząstek gleby. W przypadku, gdy niewielki spływ wody na zboczu powoduje jedynie rozbryzgi i splukiwanie odspojonych frakcji gleby ma miejsce **erozja wodna powierzchniowa**, a w przypadku, gdy przy silnym spływie wody powstają rozmywy ponad 2m mówimy o **erozji wodnej wąwozowej**.

Głównym elementem klimatu wpływającym na nasilenie procesów erozyjnych są opady (w tym także śniegu). Nasilenie procesów erozyjnych występuje podczas długotrwałych opadów o dużej intensywności, czyli latem.

Zagrożenie erozją wodną ustala się w oparciu o rodzaje gleb oraz ekspozycje terenu.

W tabeli nr 1 przedstawiono, ocenę zagrożenia erozyjnego dla terenów górskich w odniesieniu do pór roku.

Tabela nr 1. Ocena zagrożenia erozyjnego dla terenów górskich w odniesieniu do pór roku

Pory roku	Ocena zagrożenia erozyjnego
Wczesna wiosna	Słabe
Późna wiosna	Silne
Lato	Bardzo silne
Wczesna jesień	Średnie
Późna jesień	Średnie
Zima	Bardzo słabe

Do najważniejszych elementów rzeźby mających zasadniczy wpływ na występowanie i nasilenie procesów erozyjnych należą: nachylenie (spadki), długość i ekspozycja zbocza oraz tzw. rozczłonkowanie powierzchni, w związku z tym bardziej zagrożone na powstawanie procesów erozji są stoki strome o ekspozycji południowej.

Zależność pomiędzy nachyleniem stoków, a oceną zagrożenia erozyjnego przedstawiono w tabeli nr 2.

Tabela nr 2. Ocena zagrożenia erozyjnego w zależności od nachylenia stoków

Nachylenie stoków	Ocena zagrożenia erozyjnego
0 - 10	Erozja nie występuje
10 - 30	Zagrożenie słabe
30 - 70	Zagrożenie średnie
70 - 120	Zagrożenie silne
ponad 120	Zagrożenie bardzo silne

Na terenie gminy Tarnowiec występuje średnie zagrożenie erozyjne, które wzrasta wraz ze wzrostem nachylenia stoków.

16. DEMOGRAFIA

Gmina Tarnowiec liczy 9 209 mieszkańców (wg stanu na 31.12.2006r.) co stanowi 0,44% ludności Województwa Podkarpackiego i 7,94 % mieszkańców powiatu jasielskiego. Gęstość zaludnienia tego terenu wynosi 146 osób na 1 km² i jest wyższa od średniej w powiecie jasielskim (138).

Z ogółu mieszkańców gminy mężczyźni stanowią 4505, kobiety zaś: 4702. Na 100 mężczyzn przypadają 103 kobiety. Samą miejscowość Tarnowiec zamieszkuje 1.248 mieszkańców, co stanowi 13,55% ogółu ludności gminy.

Zestawienie struktury mieszkańców gminy według ekonomicznych grup wieku w 2006r. przedstawia poniższa tabela i wykres:.

Ludność gminy w	Ogółem	%	W tym kobiety	%
× Wieków przedprodukcyjnym	2.116	23,17%	1.021	11,18%
× wieku produkcyjnym	5.452	59,71%	2.557	28,00%
× wieku poprodukcyjnym	1.563	17,12%	1.061	11,62%

Źródło: GUS Rzeszów

Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosi dla Gminy Tarnowiec **67,5 osób** ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym: **73,9osób**, ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym: **28,7osób**.

Udział ludności gminy Tarnowiec wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem:

- w wieku przedprodukcyjnym: 23,2%
- w wieku produkcyjnym: 59,7%
- w wieku poprodukcyjnym: 17.1%

Ruch naturalny ludności:

Urodzenia żywe:	mężczyźni	kobiety	ogółem
Osoba	38	35	73
Zgony ogółem:	mężczyźni	kobiety	ogółem
Osoba	45	50	95
Zgony niemowląt:	mężczyźni	kobiety	ogółem
Osoba	1	0	1
Przyrost naturalny:	mężczyźni	kobiety	ogółem
Osoba	-7	-15	-22

Źródło: GUS Rzeszów, stan na 2006.

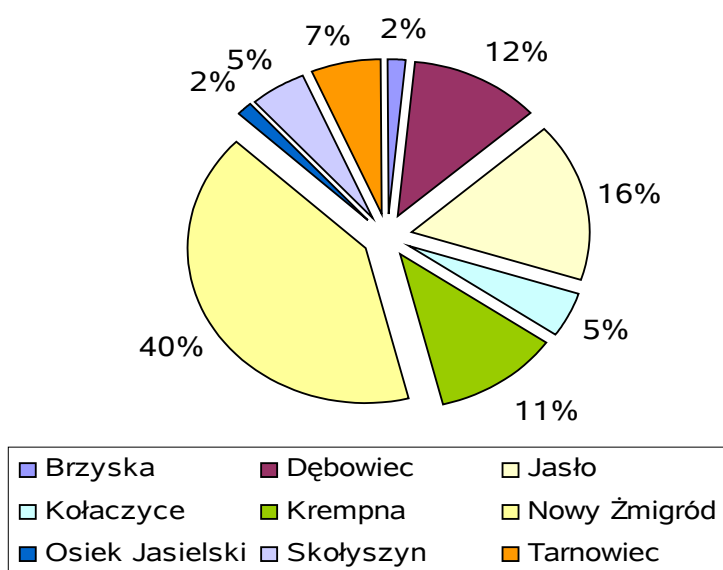
Niestety gmina Tarnowiec cechuje się ujemnym przyrostem naturalnym, na 1000 ludności wynosi on: - **2,4 osoby**, urodzeń żywych na 1000 ludności jest: **7,9 osób** natomiast zgonów: **10,3 osób** na 1000 mieszkańców.

Saldo migracji w gminie Tarnowiec na tle powiatu jasielskiego

(Stan na 31.12.2005 r.)

Wśród jednostek powiatu jasielskiego w roku 2005 wszystkie miejscowości odnotowały dodatnie saldo migracji. W Gminie Tarnowiec wyniosło 7%.

17. GOSPODARKA

Na terenie gminy Tarnowiec w 2006r. zarejestrowanych było 361 podmiotów gospodarki narodowej, w tym 24 w sektorze publicznym i 337 w sektorze prywatnym. W podziale na sektory z ogólnej liczby podmiotów gospodarczych sektor publiczny stanowił zaledwie 6,65 % a sektor prywatny prawie 93,%. W roku 2007 nastąpił widoczny był spadek podmiotów gospodarczych o 82 podmioty.

Na 361 podmiotów zarejestrowanych w całej gminie 1 to spółka handlowa, 1 to spółdzielnia, a 283 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Największą dynamikę rozwojową w gospodarce gminy wykazywał sektor handlu i naprawy, w tej sekcji skupiały się drobne rodzinne firmy handlowe i usługowe. Duży udział w ogólnej liczbie firm na terenie gminy Tarnowiec mają przedsiębiorstwa z sekcji budownictwo i drzewne.

Do największych na terenie Gminy Tarnowiec przedsiębiorstw należą m.in.:

1. F.P.U.H. „Oro – karton” , Wyderka Krystyna – Czeluśnica
2. Usługi tartaczne, Żebracki Krzysztof – Gąsówka

3. ERKO, Maciej Pętlak – Czeluśnica
4. PPHU "GALICJAN", HUTA SZKŁA ARTYSTYCZNEGO-RĘCZNIE FORMOWANEGO - Tarnowiec
5. „Wietgal” Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowo - Handlowe, Małgorzata Wietecha – Tarnowiec
6. Kania Mariusz – Umieszcz
7. Bonar Wiesław – Umieszcz
8. Syrek Józef – Łajsce
9. „Meblovit”, Wiśniowski Tomasz – Glinik Polski
10. „Stolarstwo i tokarstwo w drewnie”, Alicja Silkowska-Nowak, Jerzy
11. Masarnia, Leon Hap – Dobrucowa
12. Piekarnia, Wójcik Leon – Wrocanka
13. Restauracja „Rubikon” - Czeluśnica
14. INCO-VERITAS S.A. Oddział w Tarnowcu
Huta Szkła "Tarnowiec"

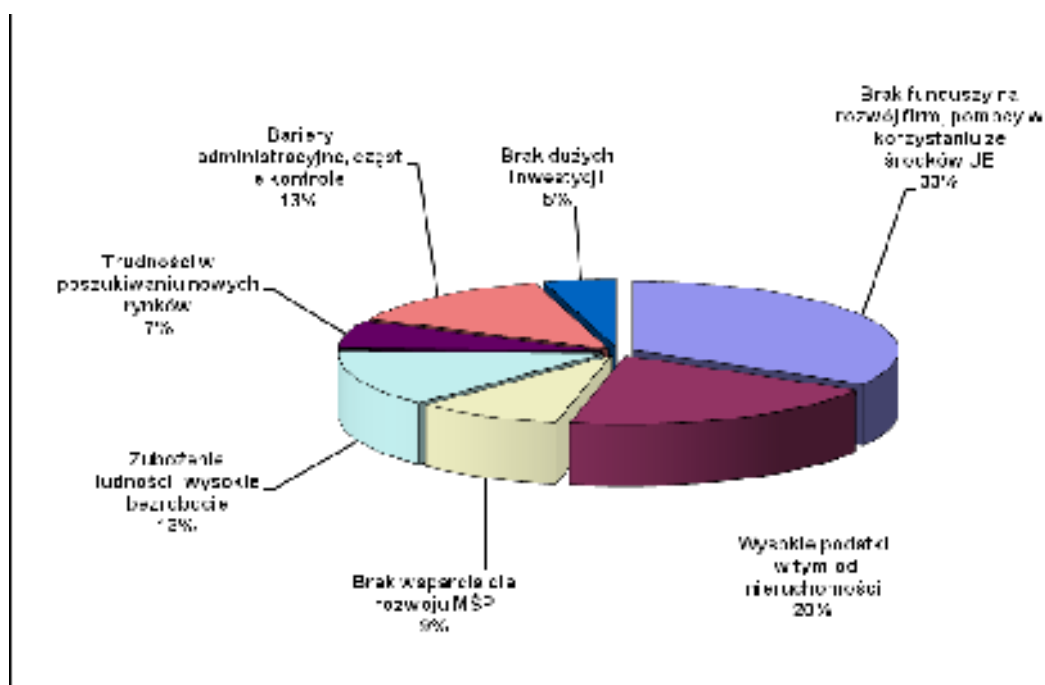
Pomimo że o sytuacji gospodarczej i zatrudnieniu decydują przede wszystkim duże zakłady, nie sposób nie docenić znacznej aktywności małych jednoosobowych firm.

Ankietowani przedsiębiorcy wskazali pozytywne oraz negatywne elementy klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości na terenie Gminy Tarnowiec:

Czynniki pozytywne	Czynniki negatywne
<ul style="list-style-type: none"> -właściwa reakcja władz powiatu na potrzeby firm, -zlecenie prac interwencyjnych, -finansowanie szkoleń uczniów, -terminowe wydawanie decyzji, -kompetencja i zyczliwość pracowników starostwa, -dobra współpraca władz powiatu z firmami średnimi i dużymi, -przygraniczne położenie powiatu, -starania o pozyskanie inwestorów 	<ul style="list-style-type: none"> -nie najlepszy stan dróg, -wysoki podatek od nieruchomości, -brak środków na rozwój i promocję powiatu, -wysoki stan bezrobocia, -brak zainteresowania władz powiatu utrzymaniem stabilności zakładów pracy i małymi firmami, -brak wsparcia w działalności firm miejscowych przy wyborze wykonawców inwestycji i robót realizowanych na terenie powiatu

Z powyższych opinii wynika, iż należy podjąć bliższą współpracę z małymi firmami, które odgrywają istotną rolę w lokalnym rynku zatrudnienia. Organizowanie spotkań i prowadzenie współpracy z firmami średnimi i dużymi, jak wynika z opinii samych przedsiębiorstw, jest dla nich ważnym elementem klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości. Firmy oczekują równocześnie iż współpraca prowadzona będzie na płaszczyźnie merytorycznej, czyli w rozwiązywaniu konkretnych problemów utrudniających rozwój przedsiębiorstw. Wśród największych barier w rozwoju przedsiębiorczości w powiecie jasielskim 34% ankieterowanych firm wskazało brak funduszy na nowe inwestycje oraz brak wsparcia merytorycznego w skorzystaniu z dostępnych środków pomocowych Unii Europejskiej, 20% duże ograniczenia upatruje w wysokich podatkach w tym od nieruchomości, 13% obawia się barier administracyjnych w tym częstych kontroli.

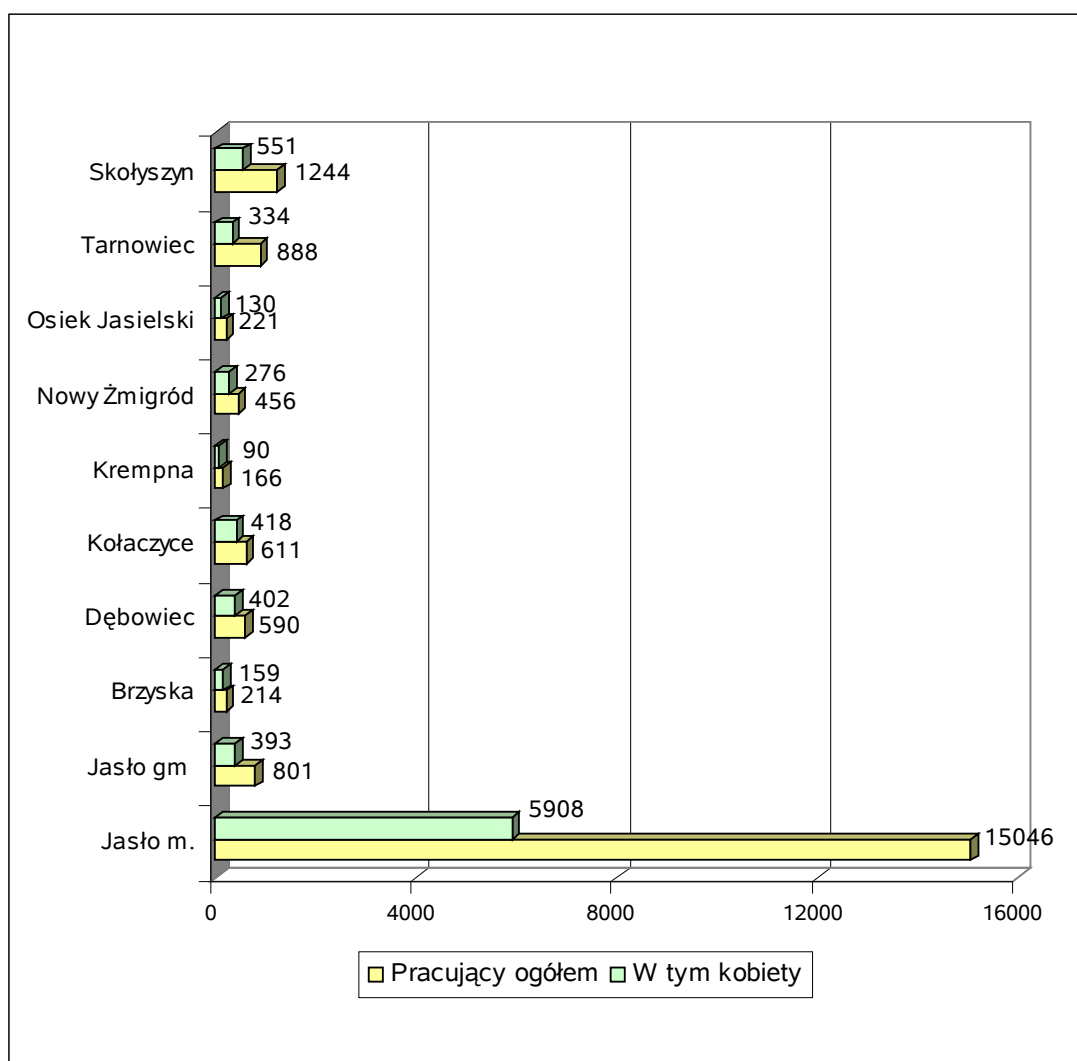
GLÓWNE BARIERY W ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W GMINIE TARNOWIEC

Pojawiały się również pojedyncze wskazania m.in.: brak tradycji prowadzenia działalności na własny rachunek, ucieczka wykwalifikowanej kadry do ośrodków przemysłowych; brak lokali na działalność gospodarczą, a w istniejących są zbyt wysokie czynsze; brak dodatkowych ulg i zachęt dla inwestorów. Zdaniem ankieterowanych przedsiębiorców najważniejszymi działaniami warunkującymi szybki rozwój gospodarczy i społeczny powiatu jasielskiego jest pozyskanie nowych inwestorów, powstanie nowych firm, tworzenie nowych miejsc pracy, doradztwo gospodarcze oraz wprowadzenie ulg podatkowych (podatku od nieruchomości) dla firm tworzących nowe miejsca. Podnoszone były także aspekty dostępu do niskooprocentowanych pożyczek, tanich źródeł

finansowania.

Pracujący w powiecie jasielskim w roku 2006.

Źródło: Publikacja US w Rzeszowie pt. *”Województwo podkarpackie - podregiony, powiaty, gminy 2006”*

Powyższy wykres jednoznacznie wskazuje na fakt, iż w powiecie jasielskim dominującą przewagę pod względem gospodarczych potentatów i pracodawców stanowi Miasto Jasło. Do największych przedsiębiorstw w powiecie należy przede wszystkim LOTOS (producent i sprzedawca paliw, a od 1 lipca 1996 r. Spółka Akcyjna), Gamrat S.A wytwarzająca m.in. rury, wykładziny, płytki z PCV i sidingu. Do największych przedsiębiorstw zaliczyć należy również Hutę Szkła, która oferuje szeroki asortyment wyrobów ze szkła kolorowego czy witrażowego.

W celu przyciągnięcia inwestorów Zarząd Miasta Jasła zaproponował im wstąpienie

do tzw. „raju podatkowego”, czyli ulgi dotyczące podatku od nieruchomości.

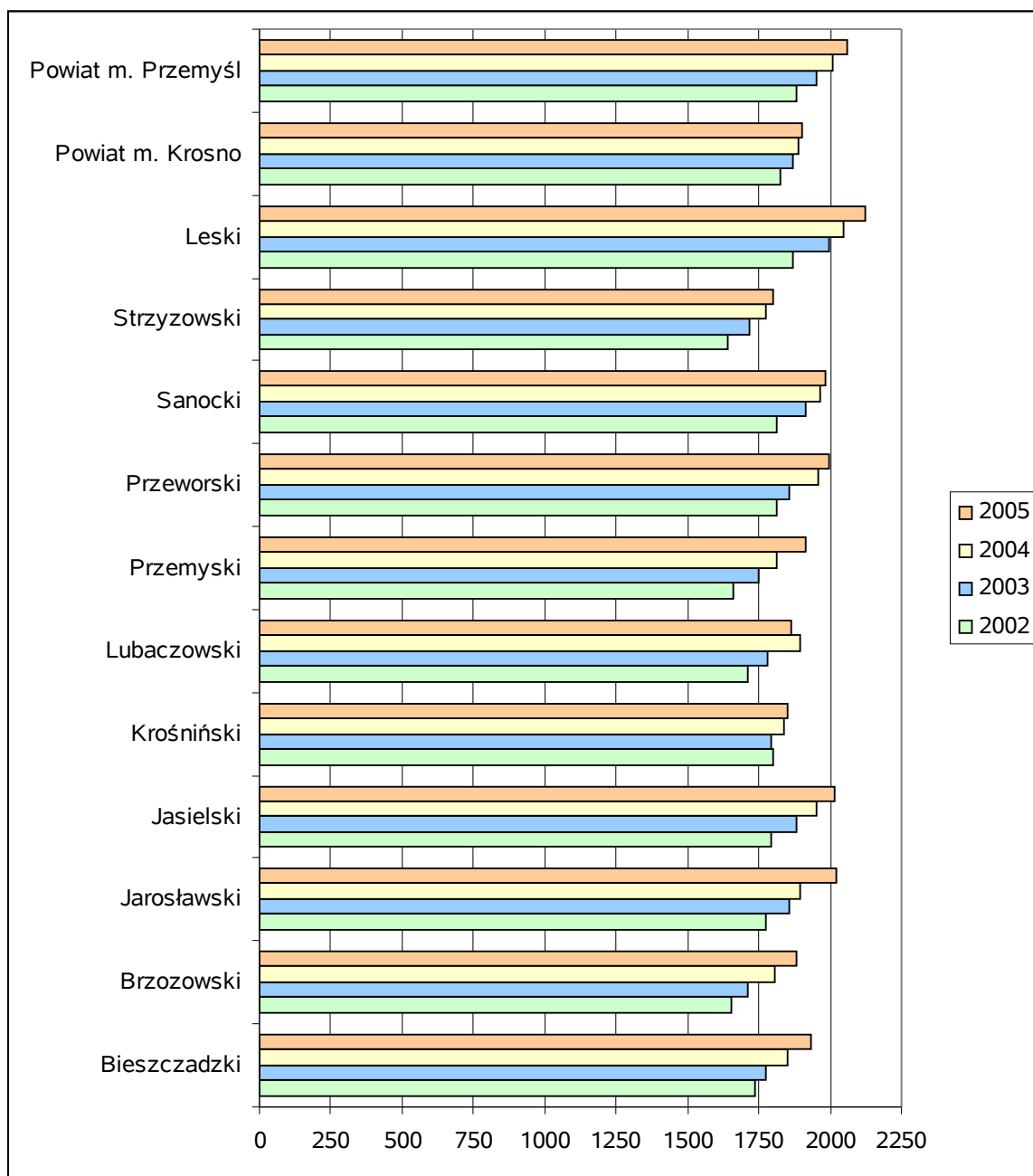
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie jasielskim z podziałem na rodzaj działalności w roku 2005.

Powiaty	Ogółem	Sektor		Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	Przemysł i budownictwo	Usługi	
		publiczny	prywatny			rynkowe	nierynkowe
Bieszczadzki	1935,38	2248,12	1395,47	3879,40	1402,44	1652,95	2110,82
Brzozowski	1884,41	2155,70	2583,73	2583,73	1561,25	1527,23	2167,97
Jarosławski	2019,56	2202,84	1814,80	2738,22	2190,34	1534,20	2213,75
Jasielski	2015,94	2250,85	1720,29	960,42	1771,39	2118,58	2246,38
Krośnieński	1853,29	2074,01	1612,55	3405,53	1674,04	1631,82	2018,67
Lubaczowski	2125,58	2417,85	1482,98	3679,79	1583,21	1694,55	2287,92
Przemyski	1865,88	2080,47	1539,46	2732,54	1633,91	1573,16	1998,06
Przeworski	1915,04	2251,27	1350,76	2981,73	1324,75	1494,16	2175,81
Sanocki	1998,32	2300,99	1754,86	3005,31	1825,56	1704,57	2252,89
Strzyżowski	1982,89	2216,08	1854,92	2098,95	1901,49	1835,58	2213,72
Leski	1800,26	2141,81	1446,66	2406,41	1561,62	1326,97	2152,03
Powiat m. Krosno	1904,52	2289,25	1689,08	3533,41	1758,81	1810,17	2319,35
Powiat m. Przemyśl	2060,24	2301,46	1604,11	4195,18	1703,88	1697,30	2368,29

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie jasielskim na tle województwa podkarpackiego w latach 2002 – 2005.

Źródło: Publikacja US w Rzeszowie pt. "Województwo podkarpackie - podregiony, powiaty, gminy 2006"

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie jasielskim w roku 2005 kształtowało się na poziomie 2 015,94 zł. Średnia dla województwa podkarpackiego wyniosła 2 018 zł. Wyższe przeciętne wynagrodzenia brutto w województwie podkarpackim (pomijając miasta na prawach powiatu) odnotowano w powiecie jarosławskim, przeworskim, sanockim oraz leskim.

18. INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU

Infrastruktura finansowa gminy Tarnowiec jest bardzo słabo rozwinięta. W gminie funkcjonuje jedynie Bank Spółdzielczy, w którym okoliczni mieszkańcy oraz przedsiębiorcy mogą uzyskać kredyty na cele konsumpcyjne, rolnicze, rolniczo - preferencyjne, inwestycyjne dla działalności gospodarczej oraz obrotowe w ramach działalności gospodarczej. Z uwagi na to, że możliwości finansowe banku są ograniczone mieszkańcy gminy zmuszeni są ubiegać o wyższe sumy kredytów i pożyczek w innych bankach. Obsługę finansową na terenie gminy prowadzi także placówka pocztowa w Tarnowcu. Instytucjami otoczenia biznesu znajdującymi się najbliżej gminy Tarnowiec są:

Cech Rzemiosł Różnych w Jaśle – najbliższy punkt konsultacyjny świadczący usługi informacyjne dla MSP, Podkarpacka Izba Gospodarcza w Krośnie, Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.

19. RYNEK PRACY

Liczba mieszkańców pracujących w gminie Tarnowiec w 2007 roku wynosiła 802 osób, w tym 326 to kobiety. Kobiety stanowiły prawie 3,54% ogółu zatrudnionych mieszkańców gminy.

20. Bezrobocie

Zjawisko bezrobocia należy do jednych z największych problemów społecznych XX wieku i wiele wskazuje na to, iż również wiek XXI niewiele zmieni w tym względzie. Wysoka ranga problemu bezrobocia wynika z ekonomicznego, społecznego i politycznego znaczenia tego zjawiska. Jest zjawiskiem powszechnie znanym i jednym z najpilniejszych problemów społecznych nie tylko dla gminy, lecz również dla powiatu. Związane to jest z likwidacją miejsc pracy, jakie dawały zakłady funkcjonujące na terenie gminy. W związku z powyższym nastąpił gwałtowny wzrost ilości osób pozostających bez pracy. Rolnictwo jest jednym z głównych źródeł utrzymania tutejszej ludności.

Bezrobotni z terenu gminy obsługiwani są przez Powiatowy Urząd Pracy w Jaśle. Na dzień 31.10.2007 r. status osób bezrobotnych w Gminie Tarnowiec posiadało 532 osób, w tym 331 kobiet. Z prawem do zasiłku było 78 osób, w tym 31 kobiet.

W przypadku ludzi młodych wiek nie jest jedynym czynnikiem powodującym, iż pozostają bez pracy, wiąże się to również z faktem, że weszli na rynek pracy niedawno i nie posiadają wymaganego przez większość pracodawców stażu pracy. Zjawisko bezrobocia wymusza na ludziach nie tylko szukanie nowych miejsc pracy, ale również przekwalifikowywanie się i zmianę wyuczonych zawodów.

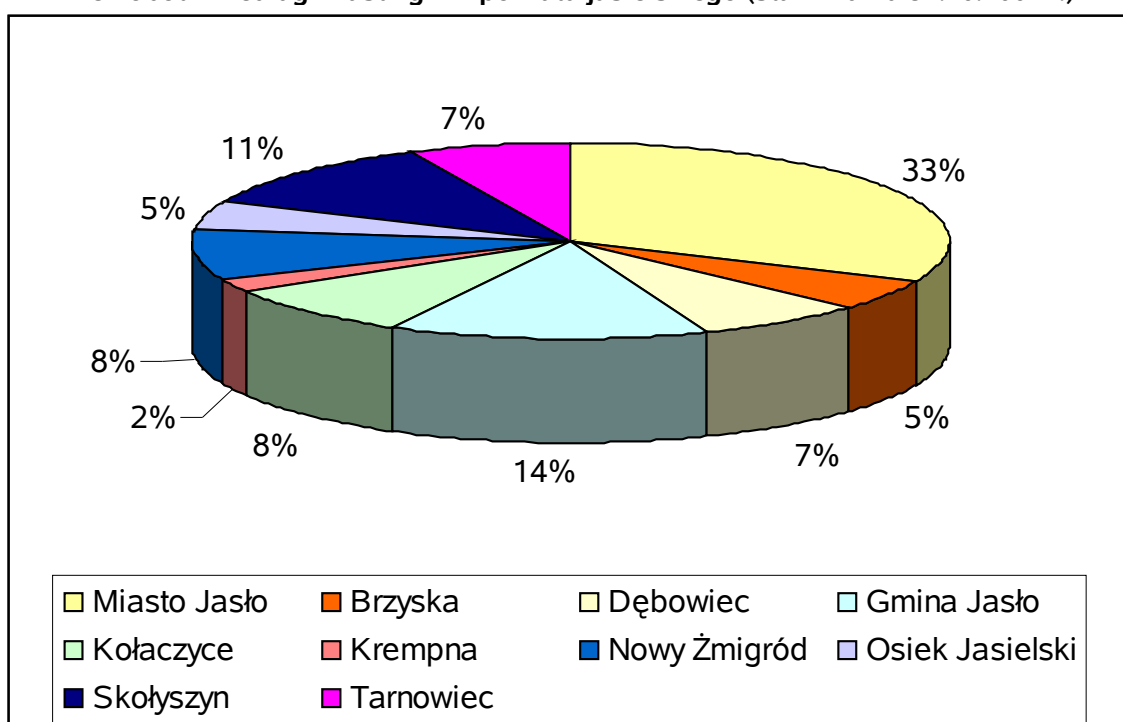
Bezrobotni według miast i gmin powiatu jasielskiego (stan w dniu 31.10.2007 r.)

p.	Miasto/gmina	Liczba bezrobotnych			
		Ogółem	w tym kobiety	Z prawem do zasiłku	w tym kobiety
1	Miasto Jasło	2414	1497	292	142
2	Brzyska	403	256	58	27
3	Dębowiec	546	343	58	28
4	Gmina Jasło	1059	695	106	45
5	Kołaczyce	649	420	62	26
6	Krempna	174	102	20	6
7	Nowy Żmigród	633	404	74	33
8	Skołyszyn	871	592	91	48
9	Osiek Jasielski	357	208	50	16
10	Tarnowiec	532	331	78	31
Razem Powiat		7638	4848	889	402

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Jaśle

Bezrobotni według miast i gmin powiatu jasielskiego (stan w dniu 31.10.2007 r.)

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Jaśle

Z powyższego wykresu wynika, że w Gminie Tarnowiec w stosunku do powiatu jasielskiego bezrobotni stanowią 7% - tj. 532 osoby. W porównaniu do całego powiatu jasielskiego Gmina Tarnowiec zajmuje szóste miejsce pod względem liczby bezrobotnych osób.

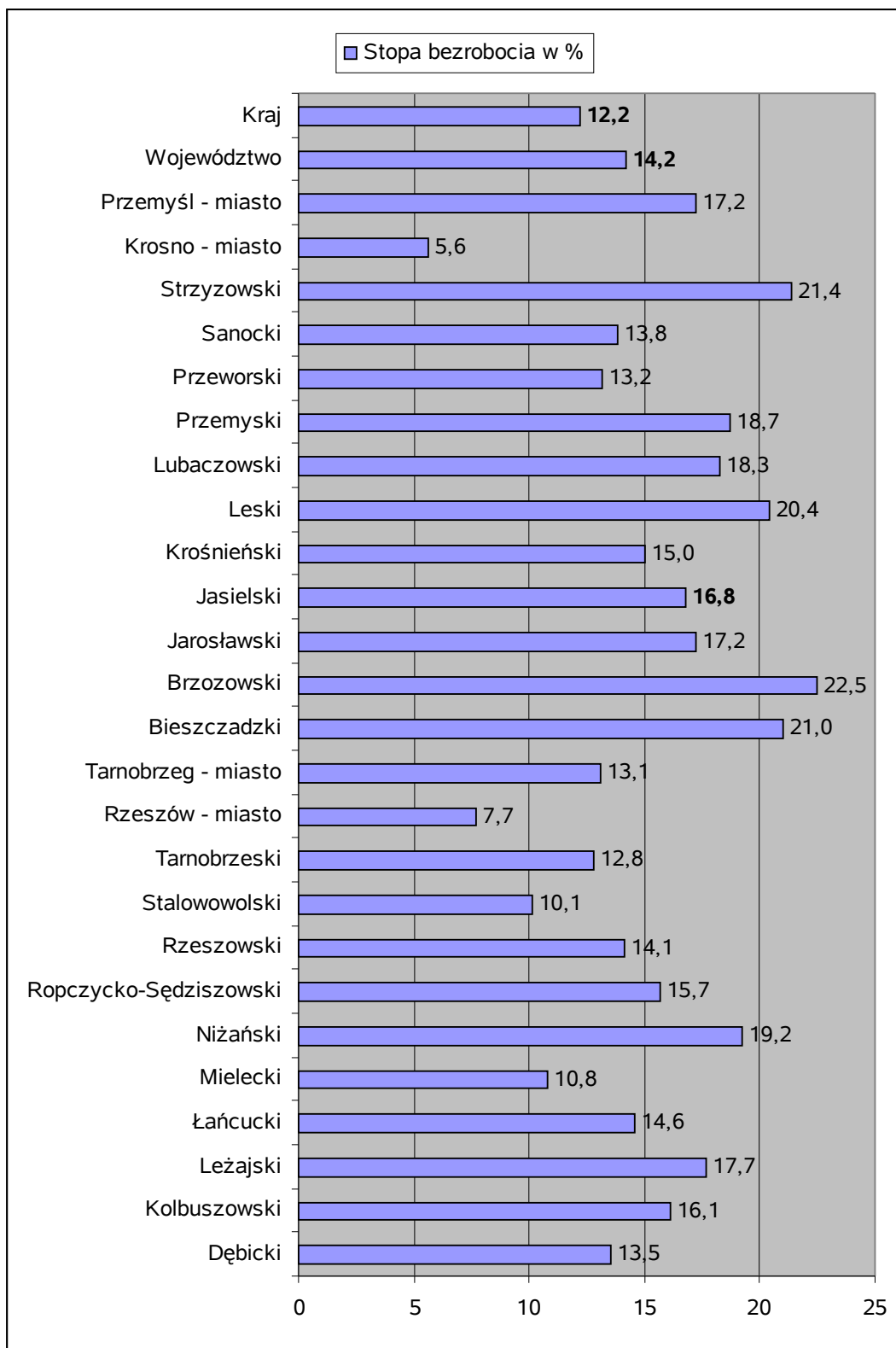
Z kolei wykres poniższy wskazuje, iż największa stopa bezrobocia w powiecie jasielskim na tle województwa i kraju wystąpiła (stan na 31.07.2007) w powiatach: strzyżowskim (21,4 %), brzozowskim (22,5 %), bieszczadzkim (21,0 %), oraz leskim (20,4 %). Jednostki w których odnotowano najniższą stopę bezrobocia, to: miasto Rzeszów (7,7 %), miasto Krosno (5,6 %) oraz powiat stalowowolski (10,1 %) i mielecki (10,8 %).

Biorąc pod uwagę okres pozostawania bez pracy bezrobotnych to największą liczbę stanowią osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy.

Źródło: Liczba bezrobotnych zarejestrowanych oraz stopa bezrobocia według województw, podregionów i powiatów, www.stat.gov.pl

W stosunku do 2006 roku liczba bezrobotnych mieszkańców gminy Tarnowiec zmniejszyła się o 153 osoby.

Wszystkie osoby bezrobotne z terenu gminy Tarnowiec były w wieku produkcyjnym. Jest to grupa społeczna, która jest szczególnie zagrożona bezrobociem. W ostatnich latach rośnie udział kobiet mających kłopoty ze znalezieniem pracy. Paradoksalnie wykształcenie oczekujących na pracę kobiet jest wyższe niż mężczyzn. Przyczyn tego zjawiska należy upatrywać m.in. w zmniejszającej się liczbie zawodów wykonywanych przez kobiety, postrzeganiu ich przez pracodawców jako mało dyspozycyjnych oraz w czynnikach kulturowych. W analizowanym okresie czasu wyraźnemu zmniejszeniu uległa liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku.

W celu przeciwdziałania oraz ograniczania zjawiska bezrobocia Powiatowy Urząd Pracy w Jaśle podejmuje następujące działania:

- organizowanie robót publicznych;
- organizowanie prac interwencyjnych;
- organizowanie szkoleń oraz kursów podnoszących kwalifikacje osób bezrobotnych lub umożliwiających przekwalifikowanie się;
- organizowanie staży oraz przygotowania zawodowego;
- organizowanie prac społecznie użytecznych;
- zachęcanie pracodawców do zwiększania zatrudnienia poprzez refundację kosztów wyposażenia i doposażenia nowo stworzonego stanowiska pracy, czy też poprzez jednorazową refundację pracodawcy poniesionych kosztów z tytułu opłacanych składek na ubezpieczenia społeczne.

Do zadań leżących w gestii Urzędu Pracy należy również objęcie szczególnym wsparciem bezrobotnych osób zamierzających otworzyć własną działalność gospodarczą. Przyszły przedsiębiorca może skorzystać z doradztwa oraz otrzymać jednorazową dotację ze środków Funduszu Pracy na podjęcie działalności gospodarczej.

Wspieranie rozwoju drobnej przedsiębiorczości jest niezwykle ważną kwestią, ponieważ w niedługiej przyszłości każda z nich może stworzyć nowe miejsca pracy przyczyniając się tym samym do spadku poziomu bezrobocia oraz wzrostu poziomu życia mieszkańców tarnowieckiej ziemi.

21.Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe dysponują wielkim potencjałem aktywności w działaniach na rzecz społeczeństwa. Instytucje sektora pozarządowego są ważnym

autorem działań na polu zwalczania wykluczenia społecznego, wspierania rozwoju lokalnego czy też lokalnej przedsiębiorczości. Dużą rolę w życiu kulturalnym gminy odgrywają organizacje pozarządowe.

Istotną funkcją pełnioną przez organizacje jest dostarczanie usług społecznych. Jednak ich rola nie ogranicza się tylko do aktywnego obejmowania działaniami różnych grup społecznych, ale przede wszystkim wiąże się z wnoszeniem do realizacji usług społecznych specyficznej wartości dodanej, jaką są kompetencje - indywidualizacja działań wobec klientów, dopasowanie narzędzi do konkretnych grup i ich potrzeb, wysoka jakość usług, monitorowanie sytuacji beneficjentów w dłuższym horyzoncie czasowym, usamodzielnianie beneficjentów - tak, by sami sobie zaczęli dawać radę z problemami społecznymi oraz wyzwaniem rynku pracy. Sektor pozarządowy uczestniczy ponadto jako reprezentant lub rzecznik grup społecznych, w rozpoznawaniu potrzeb i kreowaniu polityk publicznych, a także w recenzowaniu działalności administracji publicznej.

Sektor organizacji pozarządowych na terenie Gminy Tarnowiec tworzy:

- Stowarzyszenie Sołtysów Województwa Podkarpackiego
- Towarzystwo Miłośników Tarnowca
- Ludowe Kluby Sportowe,
- Uczniowskie Kluby Sportowe (działające w formie stowarzyszeń),
- Ochotnicze Straże Pożarne (działające w formie stowarzyszeń)
- Koła Gospodyń Wiejskich i inne.

Celem statutowym Ochotniczych Straży Pożarnych działających na terenie Gminy Tarnowiec jest:

- o Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami,
- o Branie udziału w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń,
- o Informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi,
- o Rozwijanie wśród członków OSP kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenie działalności kulturalno - oświatowej i rozrywkowej,
- o Wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej oraz statutu.

Ochotnicze Straże Pożarne działają w następujących miejscowościach:

- o Tarnowiec,
- o Umieszcz,
- o Łubno Szlacheckie
- o Roztoki
- o Glinik Polski
- o Brzezówka
- o Czeluśnica
- o Nowy Glinik
- o Potakówka
- o Wrocanka
- o Dobrucowa
- o Sądkowa
- o Łajsce
- o Łubienko

Na terenie Gminy Tarnowiec aktywną działalność prowadzą również Koła Gospodyń Wiejskich. Jest ich razem 15.

22. ROLNICTWO

Wiodącą funkcją gminy jest rolnictwo, dla którego równorzędną rolę stanowi przemysł mineralno – wydobywczy. Funkcję uzupełniającą stanowi przemysł mineralno – wydobywczy oraz przemysł spożywczo – usługowy. Ponadto obszar gminy Tarnowiec znajduje się pod wpływem przemysłu miasta Jasła.

W dziedzinie rolnictwa w ramach istniejących użytków rolnych zakłada się rozwój produkcji hodowlano – uprawowo- ogrodniczej, ze szczególnym uwzględnieniem bydła mlecznego, trzody oraz sadownictwa i warzywnictwa w uprawie polowej i pod szkłem.

Przyjęto, że Tarnowiec jako ośrodek gminy będzie koncentrował usługi w zakresie skupu, zaopatrzenia w środki produkcji rolnej, obsługi weterynaryjnej, obsługi własnego przemysłu i obsługi ludności nierolniczej. Rolnictwo Gminy Tarnowiec charakteryzuje się, podobnie jak w całym województwie podkarpackim, znacznym rozdrobnieniem gospodarstw rolnych, co wpływa na niską ich rentowność. Na terenie Gminy Tarnowiec znajduje się łącznie 4 566 ha użytków rolnych z czego grunty orne to 3 427ha, sady 42 ha, łąki 536 ha, pastwiska 561 ha, lasy i grunty leśne 1105 reszta to nieużytki i pozostałe grunty. Na terenie gminy znajduje się 2 346 indywidualnych gospodarstw rolnych, z czego aż 43,09 %

gospodarstw posiada powierzchnię poniżej 1 ha, są to gospodarstwa małe, gospodarstwa od 1- 5ha to 54,01%, pozostałe stanowią gospodarstwa o wielkości 5 – 10 ha.

Gospodarstwa rolne w gminie Tarnowiec na tle powiatu jasielskiego

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw rolnych	Powierzchnia ogólna	Powierzchnia użytków rolnych
Jasło gw.	4084	6549	5672
Brzyska	1316	3176	2696
Dębowiec	2068	4852	4216
Kołaczyce	1747	3775	3192
Krempna	401	3007	2563
Nowy Żmigród	2035	7058	5808
Osiek Jasielski	1222	3489	2869
Tarnowiec	2346	4259	3512
Skołyszyn	2852	5525	4382
Szerzyny	1735	6546	4987

Źródło: „Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich. Powszechny Spis Rolny 2002. Województwo Podkarpackie”, **Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2003**

Na obszarze gminy Tarnowiec przeważają gleby III i IV klasy. Gleb klasy najlepszej czyli kl. II jest w całej gminie zaledwie 81 ha, co stanowi 1,78 % powierzchni użytków rolnych. Natomiast III i IV aż 4060, co stanowi 89,0% ogółu.

Gospodarstwa towarowe gminy nastawiają się głównie na produkcję zbóż. Ilustruje to poniższa tabela:

Liczba gospodarstw z uprawą wg rodzaju zasiewów:

	Zboża i mieszanki zbożowe	Kukurydza, strączkowe jadalne	Ziemniaki i buraki cukrowe	Warzywa gruntowe, okopowe pastewne i truskawki
Liczba gospodarstw rolnych	3121	475	1592	618

Źródło: GUS Rzeszów, 2002r.

W produkcji zwierzęcej zmniejsza się ilość krów mlecznych hodowanych w małych gospodarstwach, a z uwagi na dotychczasową niską opłacalność produkcji również większe gospodarstwa nie nastawiały się na hodowlę krów mlecznych. Mimo to dalej dominuje tu hodowla bydła. Ilustruje to poniższa tabela:

Liczba gospodarstw ze względu na rodzaj hodowli:

	Bydło (w tym krowy)	Trzoda chlewna	Konie	owce
Liczba gospodarstw rolnych	1350	319	85	7

Źródło: GUS Rzeszów, 2002r.

Ze względu na duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych oraz ich małą powierzchnię stosunkowo mało gospodarstw utrzymuje się z bezpośredniej produkcji rolnej. Dla większości z nich głównym źródłem utrzymania jest praca najemna poza własnym gospodarstwem lub świadczenie emerytalno – rentowe. Ilustruje to poniższa tabela:

Gospodarstwa domowe wg struktury dochodów:

	z działalności rolniczej	z działalności rolniczej i pracy najemnej	z pracy najemnej i działalności rolniczej	z emerytury i renty	z działalności pozarolniczej	z niezarobkowych źródeł utrzymania
Liczba gospodarstw rolnych	73	801	141	940	73	128

Źródło: GUS Rzeszów, 2002r.

23. INFRASTRUKTURA

KOMUNIKACJA

System komunikacji stanowi jeden z podstawowych elementów zagospodarowania układu przestrzennego gminy. Spełnia on w stosunku do niego funkcję usługową, która polega na zaspokojeniu podstawowych potrzeb w zakresie przewozu ludzi i towarów. Sprawne funkcjonowanie systemu komunikacji jest czynnikiem decydującym o szybkości rozwoju danego regionu. Atrakcyjna komunikacja oznacza dobrą dostępność nawet przy zwiększonej ruchliwości ludności poruszającej się własnym samochodem.

Powiązania komunikacyjne

Zewnętrzne:

- drogowe:
  - Jasło z odgałęzieniami do Gorlic i Krakowa
  - Krosno z odgałęzieniami do Rzeszowa i Sanoka
- kolejowe:

- Tarnowiec – Krosno – Sanok – Zagórz z odgałęzieniami w kierunku przejść granicznych kolejowych w Krościenku – Smolnica (Ukraina) oraz Łupków – Medzilaborce (Słowacja)
- Tarnowiec – Jasło z odgałęzieniami w kierunku Stróże – Kraków i Stróże – Nowy Sącz oraz Rzeszów

Połączenia te pozwalają na korzystanie z usług ponad lokalnych i stanowią korzystny element powiązań zewnętrznych gminy.

Wewnętrzne:

Generalnie powiązania wewnętrzne opierają się na sieci dróg powiatowych. Elementem uzupełniającym sieć dróg powiatowych stanowią drogi gminne. Do najważniejszych połączeń należy zaliczyć drogi powiatowe łączące przyległe gminy jak i z ośrodkami powiatowymi Jasło i Krosno.

Na podstawie przebiegu dróg powiatowych stwierdza się że ciężenia komunikacyjne zbiegają się w miejscowości Tarnowiec. Stąd miejscowość ta stanowi dogodny punkt do lokalizacji wszelkiego rodzaju usług.

Sieć drogowa – stan istniejący:

Na terenie gminy układ podstawowy sieci komunikacyjnej stanowią drogi powiatowe i gminne. Gmina nie posiada na swym terenie dróg krajowych i wojewódzkich.

Do najważniejszych ciągów komunikacyjnych należą drogi powiatowe:

- droga powiatowa nr 19196 relacji Jasło – Łajsce – Zręcin
- droga powiatowa nr 19188 relacji Szebnie – Tarnowiec – Jedlicze

Ich łączna długość wynosi 55,145 km. Elementem uzupełniającym i wspomagającym układ dróg powiatowych są drogi gminne. Drogi powiatowe są w dużym stopniu ulepszone, jednak ich wartość techniczną i eksploatacyjną należy uznać za nie spełniającą aktualnych wymogów transportu i komunikacji (w ostatnich latach nastąpiła duża degradacja dróg).

Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Tarnowiec

L.p.	Nr drogi	Nazwa drogi klasa	Lokalizacja	Długość w km.	Droga ulepszona	Droga nieulepszona	Droga gruntowa
1.	19187	Tarnowiec - Brzezówka	0+000-3+344	3.344	3.344	-	-
2.	191188	Szebnie -Tarnowiec -Jedlicze	1+600-8+546	6.946	6.946	-	-
3.	19190	Wolica – Gliniczek- Sądkowa -Dobrucowa	0+000-6+012	6.012	6.012	-	-
4.	19191	Tarnowiec - Sądkowa	0+000-1+711	1.711	1.711	-	-
5.	19192	Gliniczek- Czeluśnica	0+000-1+188	1.188	1.188	-	-
6.	19193	Czeluśnica- Tarnowiec	0+000-2+735	2.735	-	2.735	-
7.	19194	Umieszcz- Tarnowiec	0+000-3+038	3.038	3.038	-	-
8.	19195	Czeluśnica- Umieszcz	0+000-2+354	2.354	2.354	-	-
9.	19196	Jasło– Łajsce - Zręcin	4+000-16+300	12.300	12.300	-	-
10.	19197	Jasło(Sobniów) - Łaski-Glinik Nowy	4+200-7+100	2.900	2.900	-	-
11.	19198	Majscowa -do drogi nr 19197	2+144-2+644	0.500	-	0.500	-
12.	19199	Zarzecze -Łajsce	3+506-5+206	1.700	1.700	-	-
13.	19200	Glinik Nowy- Glinik Polski	0+000-2+750	2.750	-	1.200	1.550
14.	19201	Tarnowiec - Piotrówka- Wrocanka	0+000-2+435	2.435	2.435	-	-
15.	19219	Łubno Szlacheckie- Łubienko	0+000-2+435	2.435	2.435	-	-
16.	19220	Łężany-Łajsce	2+800-4+382	1.582	1.582	-	-

Drogi powiatowe prezentują na ogół zły stan techniczny oraz niedostosowanie parametrów technicznych do obowiązujących norm.

Sieć dróg gminnych

Nr drogi	Kierunek przebiegu drogi	Długość drogi w km	Mosty	Obiekty Przepusty w szt.
1937001	Gliniczek - Roztoki	1.500	1	20
1937002	Wrocanka-Umieszcz	2.000	1	25
1937003	Wrocanka -Potakówka	1.000	-	20
1937004	Glinik Polski-Piotrówka	1.500	-	20
1937005	Łajsce- Łubienko	2.500	-	25
	RAZEM	8.500	2	110

Ogólnie na tle powiatów Jasielskiego, Krośnieńskiego, Brzozowskiego, Sanockiego i Bieszczadzkiego Gmina Tarnowiec zajmuje pierwsze miejsce pod względem gęstości dróg powiatowych na 100 km².

Na obszarze gminy projektowane jest przedłużenie drogi wojewódzkiej nr 992 relacji Jasło – Nowy Żmigród wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Jasła. Wyżej wymieniona droga przebiega po północno zachodniej stronie gminy. W zakresie dróg powiatowych i gminnych nie projektuje się nowych tras komunikacyjnych.

Stan techniczny i rozwiązania komunikacyjne dróg gminnych i wiejskich na wielu odcinkach jest niewystarczający i wymaga natychmiastowej interwencji. Sukcesywna poprawa stanu technicznego istniejącego systemu komunikacji przyczyni się do pełnego zaspokojenia potrzeb gospodarczych oraz społecznych wsi w zakresie transportu.

Celem podejmowanych działań związanych z infrastrukturą komunikacyjną jest przede wszystkim dążenie do polepszenia jakości szlaków komunikacyjnych, ograniczenia liczby wypadków drogowych oraz ograniczenia zanieczyszczenia środowiska naturalnego. Modernizacja, budowa i rozbudowa gminnych dróg zapewni gminie dogodne powiązania z regionem i krajem, jak również podniesie standard podróży. Systematyczna poprawa stanu technicznego dróg gminnych i powiatowych przyczyni się także do zmniejszenia barier rozwoju gospodarczego.

Stacje benzynowe

Na terenie gminy znajdują się stacja benzynowa w miejscowości Tarnowiec. Jest to ilość wystarczająca do obsługi gminy.

Komunikacja zbiorowa

Na terenie gminy Tarnowiec występuje dwóch przewoźników są to:

- Państwowa Komunikacja Samochodowa obsługująca wszystkie wsie
- Miejska Komunikacja Samochodowa obsługująca wsie: Czeluśnica, Umieszcz, Gąsówka, Glinik Polski, Łajsce i Nowy Glinik.

Postulaty społeczeństwa lokalnego postulują zwiększenie ilości połączeń z poszczególnymi miejscowościami.

Kolej

Na obszarze gminy funkcjonuje linia kolejowa realacji:

- Stróże – Jasło – Tarnowiec- Krosno – Sanok - Zagórz

Przewiduje się modernizację linii kolejowej (elektryfikacja, poprawa parametrów technicznych itp.). Umożliwia ona połączenie kolejowe poprzez:

- węzeł w Jaśle z Krakowem i Rzeszowem
- węzeł w Zagórz z przejściami granicznymi kolejowymi w Krościenku z Ukrainą i Łupkowie z Słowacją.

Cele rozwoju w sferze komunikacyjnej

- Modernizacja i restrukturyzacja najważniejszych ciągów komunikacyjnych gminy celem zaspokojenia potrzeb przewozowych mieszkańców i zapewnienia odpowiedniego poziomu usług transportowych,
- Optymalizacja kosztów inwestycyjnych i eksploatacyjnych

Polityka kształtowania systemu komunikacyjnego

- Eliminacja tzw. zaszłości realizacyjnych w inwestycjach komunikacyjnych,
- Zabezpieczenie niezbędnych realizacji komunikacyjnych, poprzez zwiększenie na ten cel środków finansowych z budżetu gminy,
- Współpraca władz gminnych z administracją powiatową w zakresie poprawy stanu dróg powiatowych

24. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Gmina Tarnowiec posiada w sumie 33,6 km długość sieci wodociągowej i jest ona w całości własnością gminy. Przyłączonych jest do niej 538 budynków mieszkalnych bądź zbiorowego zamieszkania i korzysta z niej 1890 mieszkańców gminy (dane na koniec

2006). Występują tu większe studnie zaopatrujące w wodę np. studnia przy szkole w Łubnie Szlacheckim posiada wydajność 3,8 m³/h.

Na terenie gminy znajduje się dość dużo źródeł z samo wypływem rozrzuconych dość nieregularnie. Źródła te zlokalizowane są najczęściej w lasach lub na łąkach. Najwięcej takich źródeł jest w rejonie Nowego Glinika, Gliniak Polskiego, Wrocanki, Potakówki oraz Umieszcza, a także kilka w rejonie Brzezówki.

Dobrym obszarem dla ujęcia wody jest dolina Jasiołki, gdzie wydajność ujęcia może wynosić do 20 m³/h. Jest to obszar zasilany wodami rzeki. Nie jest to jednak dobra lokalizacja, gdyż jest to obszar obrzeża gminy i to praktycznie zwodociągowany. Aby wykorzystać ten obszar trzeba przetłaczać wodę surową na duże odległości co byłoby nieekonomiczne.

Analiza lokalizacji wsi na terenie gminy oraz liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach stwarza układ podziału gminy na dwie części – południową i północną. W skład części północnej wchodzi miejscowości: Gliniczek, Roztoki, Sądkowa, Dobrucowa, Brzezówka, Tarnowiec i Czeluśnica.

Południowa część gminy jest w znacznie gorszej sytuacji. Zasadne jest podzielenie tej części gminy na dwie części:

- Glinik Nowy i Glinik Polski oraz Łubno Szlacheckie, Łubno Opace, Łubienko i Łajsce

Glinik Polski i Glinik Nowy mogą być zasilane z wodociągu północnego jeżeli byłyby nadwyżki lub z własnego ujęcia, które jest możliwe do zlokalizowania na zboczu wzgórz Glinik Polski -Podbardzie – Chlebna.

Miejscowość Łubno, Łubienko i Łajsce powinny być zasilane z oddzielnego ujęcia. Ujęcie może być zlokalizowane w północnej części miejscowości. Łajsce w obszarze o potencjalnej możliwości występowania wody 2,0-5,0m³/h.

25. SIEĆ KANALIZACYJNA

W chwili obecnej miejscowość Tarnowiec (jak i cała gmina Tarnowiec) nie posiada zorganizowanego systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków socjalno – bytowych. Ścieki gromadzone są w przydomowych zbiornikach (tzw. "szambach"), które nie zawsze spełniają warunki szczelnych zbiorników bezodpływowych i nie zawsze są systematycznie opróżniane. Wpływa to niekorzystnie na stan sanitarny środowiska i estetykę miejscowości. W całej gminie zamieszkuje około 9 316 mieszkańców z czego na terenie samego Tarnowca blisko 1300 mieszkańców. Wszyscy mieszkańcy gminy pozostają poza

systemem zbiorowego gromadzenia i oczyszczania ścieków.

Od 2007 roku w ramach wspólnego projektu gmin wchodzących w skład Związku Gmin Dorzecza Wisłoki („Programu poprawy czystości zlewni rzeki Wisłoki”). Realizowany jest on ze środków Unii Europejskiej (Fundusz Spójności - nr 2005/PL/16/C/PE/007, kontrakt 20 - „*Inwestycje w zakresie gospodarki ściekowej w gminie Tarnowiec*”).

Inwestycja ma na celu budowę sieci kanalizacji sanitarnej długości 20, 573 km (ok.19,2 km grawitacyjnej kanalizacji sanitarnej, ok.1,3 km rurociągów tłocznych), studzienek rewizyjnych, 2 przepompowni z zasilaniem energetycznym dla wsi Tarnowiec oraz oczyszczalni ścieków we wsi Tarnowiec. W wyniku realizacji planowanej kanalizacji podłączonych zostanie ok. 1300 osób. Niniejsze zadanie stanowi I etap kanalizacji miejscowości gminy Tarnowiec, jego realizacja umożliwi w dalszej przyszłości wykonanie II etapu kanalizacji i skanalizowanie pozostałych miejscowości gminy. Przewiduje się, że oczyszczalnia przyjmować będzie ścieki ze wsi Tarnowiec i pozostałych. Zgodnie z projektem docelowa przepustowość oczyszczalni wyniesie 300 m³/d i 2800 RLM. Zakłada się, iż w oparciu o planowany system kanalizacyjny w Tarnowcu możliwy będzie dalszy rozwój systemu kanalizacyjnego na terenie gminy, która obecnie nie posiada żadnych systemów kanalizacji zbiorczej. Realizacja zadania pozwoli na usunięcie zagrożeń środowiska związanych z prowadzeniem nieuporządkowanej gospodarki ściekowej (niekontrolowane zrzuty ścieków do gruntu i wód powierzchniowych, przedostawanie się ścieków do wód podziemnych).

Przewiduje się także, że w dalszej przyszłości, po skanalizowaniu kolejnych miejscowości gminy Tarnowiec, oczyszczalnia zostanie rozbudowana do przepustowości 740 m³/d.

Kanalizacja sanitarna wsi Tarnowiec jest jednym z podstawowych składników infrastruktury, która w dużym stopniu wpłynie na poprawę warunków sanitarnych i środowiskowych, zlikwiduje zbiorniki wybieralne jak również nielegalne odprowadzanie ścieków do cieków wodnych i gruntu, stworzy uporządkowanie gospodarki ściekami sanitarnymi. Przyczyni się to do wzrostu atrakcyjności tych terenów zarówno pod względem zainteresowania turystycznego jak też pod względem inwestowania na tych terenach w budownictwo mieszkaniowe, przemysł, usługi, rolnictwo. Projekt uwzględnia osiągnięcie celów zarówno ekologicznych, jak i społecznych. W szczególności jego realizacja zakłada poprawę jakości życia mieszkańców Gminy Tarnowiec w szczególności samego Tarnowca jako ośrodka o największym skupisku mieszkańców, będącego zarazem centrum społeczno – gospodarczym gminy. Odbywać się to ma poprzez: zwiększenie dostępu do kanalizacji zbiorczej, eliminację zagrożeń sanitarnych, zapobieganie zanieczyszczeniu wód powierzchniowych i podziemnych stanowiących źródło wody do picia, poprawę jakości wody w sieciach wodociągowych oraz rozbudowę sieci wodociągowych, przy jednoczesnym dążeniu do

minimalizacji wpływu na środowisko prowadzonej gospodarki wodno – ściekowej.

26. Odpady

Gospodarkę odpadami reguluje Uchwała Nr XXXIV/358/2002 Rady Gminy Tarnowiec z dnia 30 sierpnia 2002r. dotycząca referendum gminnego w sprawie przyjęcia przez Gminę od właścicieli nieruchomości wszystkich obowiązków o których mowa w art. 5 ust.1 pkt 3 i 4 Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, Uchwała Nr XVII/122/08 z dnia 21 kwietnia 2008r. Rady Gminy w Tarnowcu w sprawie ustalenia opłaty ponoszonej przez właścicieli nieruchomości za wykonanie obowiązku w zakresie zbierania i pozbywania się odpadów komunalnych, przyjętych przez Gminę Tarnowiec oraz Uchwała XXXIII/205/06 Rady Gminy Tarnowiec z dnia 20 lutego 2006 r w sprawie przyjęcia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Tarnowiec. Regulamin określa wymagania w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości na terenie gminy.

Gmina Tarnowiec nie posiada własnego gminnego wysypiska śmieci. W planie zagospodarowania gminy zarezerwowane jest miejsce pod gminne wysypisko śmieci w miejscowości Dobrucowa. Wysypiska tego gmina nie będzie budowała w najbliższym czasie. Gospodarka odpadami na terenie gminy jest zorganizowana poprzez indywidualne umowy z mieszkańcami gminy podpisane przez przewoźników, którzy wywożą śmieci na wysypiska odpadów komunalnych.

27. ŹRÓDŁA ENERGII

Wielkość zainstalowanej mocy energetycznej pozwala na pełne pokrycie potrzeb oraz umożliwia zwiększenie jej poboru o 30%. Każde gospodarstwo w gminie Tarnowiec jest podłączone do elektryczności. Gmina zasilana jest w energię elektryczną liniami średniego napięcia 15 kV Krosno -Niegłowice i odgałęzieniami do Winnicy.

Na terenie gminy nie przewiduje się lokalizacji linii i urządzeń wysokiego napięcia. W celu poprawy warunków zasilania odbiorców niezbędna jest w dużym zakresie rozbudowa linii i urządzeń średniego napięcia 15 kV.

Energia odnawialna - Możliwości rozwoju energetyki wiatrowej w Polsce są bardzo obiecujące, na co wskazują uzyskane wyniki badań przeprowadzonych przez IMGW na podstawie wieloletnich obserwacji kierunków i prędkości wiatru prowadzonych w profesjonalnej sieci meteorologicznej Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej. Uprzywilejowanymi w Polsce rejonami pod względem zasobów wiatru w mezoskali są:

- środkowe, najbardziej wysunięte na północ części wybrzeża od Koszalina po Hel,
- rejon wyspy Wolin,

- Suwalszczyzna,
- środkowa Wielkopolska i Mazowsze,
- Beskid Śląski i Żywiecki,
- **Bieszczady i Pogórze Dynowskie.**

Należy tu zaznaczyć, że dobrym rejonem do lokalizacji elektrowni wiatrowych jest obszar południowo - wschodniej Polski, tj. Rejon Dukli, Rymanowa, Rzeszowa, Dębicy, co potwierdziły m.in. badania pod kierownictwem prof. Ireneusza Solińskiego z Akademii

Górnictwo - Hutniczej. Stwierdzono tam średnioroczne prędkości wiatru dochodzące do 6,7 m/s na wysokości 40 m n.p.g. W rejonie tym wskazano na przeprowadzenie indywidualnych pomiarów na wybranych wcześniej punktach pomiarowych celem udokumentowania zasobów wiatru i wyznaczenia optymalnej lokalizacji elektrowni wiatrowych charakteryzuje się wysokim potencjałem energetycznym wiatru wyliczonym na podstawie przeprowadzonych pomiarów w zakresie prędkości wyższych od 4 m/s na wysokości 30 m n.p.g. i wynosi on ponad 2500 kWh. Wykonane pomiary i badania w tym obszarze kraju powinny być podstawą do podejmowania decyzji o instalowaniu elektrowni wiatrowych. Z roku na rok w tym regionie wzrasta zainteresowanie energią wiatru.

Teren Gminy Tarnowiec jest idealnym miejscem do tego typu inwestycji.

28. GAZOWNICTWO

Gmina Tarnowiec jest całkowicie zgazyfikowana gazem ziemnym nisko i średnio ciśnieniowym. Ogółem na terenie całej gminy jest 124 920m czynnej sieci gazowej do której przyłączonych jest 2 192 gospodarstw domowych, 1 362 gospodarstw ogrzewa nim swoje domy. Ogółem z sieci gazowej korzysta 7 891 mieszkańców Gminy Tarnowiec. Zużycie gazu w roku 2006 wyniosło 1 432,20 tyś. m³, na 1 korzystającego odbiorcę przypadło 653,4 m³ gazu.

Dostawy gazu na teren gminy odbywają się gazociągami wysokoprężnymi Krosno -Gliniczek -Warzyce. Gaz rozdysponowany jest do odbiorców poprzez stacje redukcyjno – pomiarowe pierwszego i drugiego stopnia zlokalizowane w Gliniczku, Dobrucowej, Tarnowcu, Gliniku, Czeluśnicy, Roztokach, Umieszczu i Wrocance.

29. SUROWCE BITUMICZNE

W Gminie Tarnowiec są udokumentowane i eksploatowane dwa złoża ropy naftowej i gazu ziemnego.

Złoża Roztoki – zlokalizowane jest w NW części gminy, na granicy z Jasłem. Kopalnią

główną jest tutaj ropa naftowa a towarzyszącą gaz ziemny. Użytkownikiem złoża jest Krośnieński Zakład Górnictwa Nafty i Gazu. Obszar górniczy utworzono na obszarze 440,97ha 11.07.1963r. Koncesję na eksploatację kopalni wydał Minister OŚNiL 10.11.1992r, na okres 25 lat, na obszarze 2,25km² tj.225 ha. Złoże to eksploatowane jest od 1959r. a kopalina główna wykorzystywana jest do celów petrochemicznych. Złoże położone jest w strefie ONO. Przez teren złoża przepływa rzeka Jasiołka.

Złoże Jaszczew – udokumentowane zostało w NE części, na granicy z gminą Jedlicze. Kopalnią główną jest tutaj gaz ziemny węglowodorowy i ropa naftowa parafinowa. Użytkownikiem złoża jest Krośnieński Zakład Nafty i Gazu.

Obszar górniczy utworzono 11.07.1963r. Na powierzchni 235,25 ha. Koncesję na eksploatację kopalni wydał Minister OŚNiL 10.11.1992r., na okres 25 lat, na obszar 128 ha. Eksploatację tego złoża rozpoczęto w 1890r. - ropa naftowa, a w 1956r. Gaz ziemny. Złoże to częściowo leży w strefie OWO. Przez teren złoża przepływa Jasiołka wraz z niewielkimi dopływami.

30. OŚWIATA

Przemiany dokonujące się w Polsce w ostatnich latach, powodują że wzrasta też znacznie edukacji. Ma to związek z przechodzeniem z w etap post - industrialny, gdzie podstawowym i najważniejszym elementem warunkującym rozwój społeczno - gospodarczy, będzie wysoki poziom wiedzy.

Według prognoz Urzędu Gminy, dodatnie dotychczas saldo przyrostu naturalnego i migracji, obniży się w najbliższym czasie. Przyrost liczby dzieci w wieku szkolnym będzie zbliżony do zera, dlatego nie przewiduje się zwiększenia liczby uczniów w szkołach podstawowych i w gimnazjum. Wobec powyższego istniejąca sieć placówek oświatowych jest wystarczająca i nie zachodzi potrzeba budowy kolejnych. Niemniej jednak w większości szkół zdecydowanie niewystarczająca jest baza sportowa. Z tego powodu planuje się dobudowę sal sportowych przy szkołach podstawowych.

Na terenie Gminy Tarnowiec funkcjonują: 4 gimnazja, 12 szkół podstawowych 1 przedszkole publiczne. Placówki te funkcjonują w nowo wybudowanych lub gruntownie wyremontowanych obiektach, posiadających nowoczesne zaplecze dydaktyczno - naukowe wraz z pracowniami specjalistycznymi: np. do nauki języków obcych lub zajęć z informatyki. W celu poprawy warunków rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży wybudowane zostały nowe sale sportowe, które wyposażono w nowoczesny sprzęt.

31. PRZEDSZKOLA

W gminie funkcjonuje 1 przedszkole publiczne w Tarnowcu. Uczęszcza tam 73

dzieci (w tym 47 w wieku 3-5 lat), opiekę nad nimi sprawuje personel składający się z 11 osób, w tym 5,05 to etaty pedagogiczne i 4,75 to pracownicy obsługi.

Poza Tarnowcem opieką przedszkolną objętych jest 72 dzieci z czego 30 to dzieci w wieku od 3-5 lat. Rozlokowane są one w tzw. „oddziałach zerowych” znajdujących się w placówkach oświatowych na terenie całej gminy.

32. SZKOŁY PODSTAWOWE

Edukacja na szczeblu podstawowym prowadzona jest przez Szkoły Podstawowe w Łubienku, Brzezówce, Czeluśnicy, Gliniku Polskim, Łajsce, Nowym Gliniku, Wrocance, Łubnie Szlacheckim, Tarnowcu, Potakówce, Umieszczu i Roztokach.

Strukturę kształcących się uczniów oraz stan bazy oświatowej w szkołach podstawowych gminy Tarnowiec w roku szkolnym 2007/2008 przedstawia poniższa tabela.

Liczba dzieci w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Tarnowiec w roku szkolnym 2007/2008

Placówka	kl.1	kl.2	kl.3	kl.4	kl.5	kl.6	Razem
SP- Łubienko	6	7	6	6	5	-	30
SP-Brzezówka	6	10	-	-	-	-	16
SP-Czeluśnic	17	15	10	11	11	15	79
SP-Glinik Pl.	4	11	9	6	11	6	47
SP-Łajsce	6	6	11	11	14	10	58
SP-Nowy Gl.	7	8	5	9	14	15	58
SP-Wrocanka	9	7	9	14	14	7	60
SP-Łubno Szl	8	9	8	15	16	18	74
SP Tarnowiec	14	22	21	18	29	26	130
SF Potakówka	6	5	3	-	-	-	14
SP-Umieszcz	9	9	11	7	6	5	47
SP-Roztoki	7	8	7	11	14	4	51
Suma końcowa	99	117	100	108	134	106	664

Źródło: Urząd Gminy w Tarnowcu

W roku szkolnym 2007/2008 w szkołach podstawowych gminy Tarnowiec kształciło się 664 uczniów. Szkoła Podstawowa w Tarnowcu kształciła 130 uczniów, co stanowiło prawie 19,58% wszystkich uczniów szkół podstawowych gminy. W Szkole Podstawowej

w Tarnowcu zatrudnionych było 28,87 nauczycieli. Zajęcia odbywały się w 19 salach, w tym w 2 sali gimnastycznych, 2 sal komputerowych. Szkoła Podstawowa mieści się w jednym budynku z Gimnazjum.

33. GIMNAZJA

W gminie działają 4 gimnazja w: Tarnowcu, Roztokach, Umieszczu i Łubnie Szlacheckim. Poniższa tabela przedstawia strukturę kształcącej się młodzieży w gimnazjach gminy w roku szkolnym 2007/2008.

Liczba dzieci w Gimnazjach prowadzonych przez Gminę Tarnowiec w roku szkolnym 2007/2008

	Kl. I	Kl. II	Kl. III	Razem
Gimnazjum w Tarnowcu	40	45	40	125
Gimnazjum w Umieszczu	28	24	28	80
Gimnazjum w Łubnie Szlacheckim	45	47	49	141
Gimnazjum w Roztokach	--	9	11	20
Razem	113	125	128	366

Źródło: Urząd Gminy w Tarnowcu

Nauczyciele zatrudnieni w szkołach prowadzonych przez Gminę Tarnowiec w roku szkolnym 2007/2008 wg stopni awansu zawodowego – procentowo:

DYPLOMOWANI – 56%, KONTRAKTOWI – 13%, MIANOWANI - 25%

34. ZDROWIE

W gminie Tarnowiec działają 3 ośrodki zdrowia. Miejscowościami wyposażonymi w tego rodzaju usługi są: Tarnowiec, Łajscy i Roztoki. Na terenie gminy działa 1 apteka w Tarnowcu oraz punkt apteczny w Łajscach, w Roztokach - Poradnia Rehabilitacyjna.

35. POMOC SPOŁECZNA

W gminie działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowcu. Znajduje się on w budynku gminy. W Ośrodku zatrudnionych jest 7 pracowników, którzy wykonują swoje zadania w zakresie opieki społecznej. Podstawowym zadaniem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jest rozpoznawanie potrzeb rodzin i osób indywidualnych w celu ich zaspokajania oraz zapewnienia im godziwego poziomu życia. Ośrodek prowadzi także działania zmierzające do usamodzielniania się osób oraz rodzin w celu zwiększenia ich

stabilizacji życiowej oraz poziomu integracji ze środowiskiem. Ośrodek realizuje zadania wynikające m.in. z ustawy o: pomocy społecznej, świadczeniach rodzinnych, postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz o zaliczce alimentacyjnej,

Do zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej należą ponadto:

- analizowanie rozpoznanych potrzeb mieszkańców gminy
- analizowanie uwarunkowań środowiskowych dla celów pomocy społecznej
- przygotowywanie planów rozwoju wszelkich świadczeń z tytułu pomocy społecznej
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń w formie pieniężnej, rzeczowej i usługowej
- współpraca z gminnymi i poza gminnymi organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz społeczności lokalnej
- aktywizacja środowiska lokalnego na rzecz pomocy społecznej.

Zadania zlecone gminie to m. in.:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych, wyrównawczych i okresowych, jak również rent socjalnych, zasiłków z zakresu ochrony macierzyństwa, zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych, a także zaliczki alimentacyjnej
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywiolową lub ekologiczną
- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- realizacja rządowych programów pomocy społecznej
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia oraz zapewnienie posiłku i odzieży cudzoziemcom.

W ramach zadań własnych w zakresie pomocy społecznej GOPS zajmuje się m. in.:

- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnej odzieży osobom tego pozbawionym
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, celowych i celowych specjalnych
- opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalno - rentowe

- świadczenie usług opiekuńczych
- dożywianie dzieci

Ośrodek spełnia funkcję koordynatora działań skierowanych do grupy osób potrzebujących wsparcia. Partnerami Ośrodka w pracy na rzecz rodziny i osób potrzebujących są: organizacje zrzeszające osoby starsze, niepełnosprawne (Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie), organizacje działające w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną (w szczególności Oddział Caritas z Jasła działający przy parafii w Tarnowcu) oraz partnerzy publiczni działający w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną (tj. świetlica profilaktyczno - wychowawcza w Tarnowcu, Polski Czerwony Krzyż (PCK), Polski Komitet Pomocy Społecznej (PKPS), Ośrodek Interwencji Kryzysowej, szkoły podstawowe i gimnazja, komisariat policji i Sąd Rodzinny w Jaśle (kuratorzy sądowi).

Z pomocy GOPS w Tarnowcu korzysta w sumie 796 osób (390 rodzin) – stan na marzec 2008.

Rodzaje świadczeń wypłacanych przez GOPS w Tarnowcu:

- zasiłki rodzinne
- zasiłki okresowe
- dożywianie dzieci i osób w ramach rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”
- zasiłki celowe i pomoc rzeczowa
- pomoc w formie usług opiekuńczych świadczonych przez siostry PCK
- opłata za pobyt osób w domach pomocy społecznej
- składki na ubezpieczenia zdrowotne opłacane od pobieranych zasiłków stałych
- sprawienie pogrzebu
- kierowanie osób do domu pomocy społecznej

Głównym problemem rodzin zamieszkujących na terenie gminy Tarnowiec jest:

- brak możliwości zarobkowania, co jest przyczyną niewystarczających środków finansowych na utrzymanie rodzin;
- brak dostępu do poradni specjalistycznych, nierealne terminy przyjęć;
- duże odległości do szkół, ośrodka zdrowia itp.;
- brak odpowiedniej infrastruktury.

Analiza danych otrzymanych od GOPS wykazała, że najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej była trudna sytuacja materialna rodzin dotkniętych bezrobociem. Dla wielu ludzi otrzymana pomoc w postaci pieniężnej lub rzeczowej stanowi jedyne źródło utrzymania.

Częstym powodem przyznania pomocy okazała się również długotrwała choroba oraz niepełnosprawność – dotyczyła ona w szczególności osób starszych.

Pracownicy GOPS zwracają uwagę na występującą w wielu rodzinach bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, czy też w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Innym niezwykle istotnym problemem pojawiającym się na terenie gminy Tarnowiec jest niedożywienie dzieci i młodzieży szkolnej.

Z obserwacji pracowników ośrodka wynika także, że pojawiła się pewna tendencja do uzależniania się części rodzin korzystających z przyznawanej pomocy i tym samym zatracania przez nie własnej aktywności oraz inwencji w rozwiązywaniu pojawiających się problemów. Przyjmowanie biernej postawy życiowej przez osoby objęte pomocą społeczną jest problemem, które skutki ciężko jest przewidzieć.

Główne problemy z jakimi boryka się placówka to:

- duża liczba osób nadużywających alkoholu;
- brak mieszkań socjalnych na terenie gminy;
- ograniczona możliwość realizacji kontraktów socjalnych;
- bierność klientów pomocy społecznej;
- nadmiar biurokracji tj. zestawienia, czasochłonne sprawozdania, ankiety, strategie, zaświadczenia, wyliczenia ,oświadczenia, notatki służbowe, pisma, wnioski o ochronę danych osobowych itd.;
- duża ilość spraw, brak czasu na wnikliwe rozmowy i właściwe działania;
- długie terminy załatwiania spraw w sądach od zgłoszenia do ostatecznych działań;
- długie kolejki i odległe terminy przyjęć do specjalistów oraz w orzecznictwie przy rentach ZUS, KRUS oraz stopniach niepełnosprawności;
- niewystarczająca liczba pracowników zatrudnionych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w stosunku do liczby oraz zakresu podejmowanych działań.

Pomoc społeczną na rzecz mieszkańców gminy świadczy również **Dom Pomocy**

Spółecznej w Foluszu. Jako jednostka organizacyjna powiatu obejmuje zasięgiem swego działania również mieszkańców Gminy Tarnowiec o zasięgu ponad lokalnym i przeznaczony jest dla osób dorosłych obojga płci. Dom sprawuje kompleksową, całodobową opiekę nad osobami dotkniętymi schorzeniami natury psychicznej. **Podstawowym celem działania Domu** jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb opiekuńczych, bytowych, wspomagających, społecznych i religijnych swoich mieszkańców na poziomie obowiązującego standardu. Zakres i poziom świadczeń jest dostosowany do indywidualnych potrzeb każdego mieszkańca. Dom umożliwia również mieszkańcom korzystanie z przysługujących na podstawie odrębnych przepisów świadczeń zdrowotnych.

36. BEZPIECZEŃSTWO

W Tarnowcu znajduje się Komisariat Policji, który dba o bezpieczeństwo publiczne w całej gminie.

37. REKREACJA

Usytuowanie gminy z dala od ośrodków wielkiego przemysłu sprawia, że środowisko naturalne gminy jest nieskażone i sprzyja rekreacji i aktywnemu wypoczynkowi. Atmosfera naturalnego środowiska jaką stwarza rzeka Jasiołka sprawia, że jest wspaniałym miejscem rekreacji i wypoczynku dostrzegany nie tylko przez wędkarzy ale również przez całe rodziny, które przybywają nad nią na biwaki i pikniki. Gmina posiada dogodne warunki dla aktywnego wypoczynku. Na terenie gminy nie ma jeszcze wyznaczonych ścieżek rowerowych.

38. SPORT

Potrzeby związane z rozwojem poszczególnych dyscyplin sportowych i krzewieniem sportu wśród młodzieży zaspokoiliby budowa dużego obiektu sportowego. Obecnie infrastrukturę sportową na terenie gminy tworzą sale gimnastyczne zlokalizowane przy:

- ◆ Zespole Szkół Publicznych w Tarnowcu
- ◆ Zespole Szkół Publicznych w Łubnie Szlacheckim
- ◆ Zespole Szkół Publicznych w Umieszczu
- ◆ W Szkole Podstawowej w Roztokach
- ◆ W Szkole Podstawowej w Wrocance

- ◆ W Szkole Podstawowej w Gliniku Polskim
- ◆ W Szkole Podstawowej w Łubienku
- ◆ stadiony w Czeluśnicy, Roztokach,
- ◆ oraz stadion w Tarnowcu, gdzie rozgrywane są ligowe rozgrywki sportowe w piłce nożnej, a także organizowane są różne imprezy kulturalno - sportowe jak np. Dni Sportu, dożynki, festyny itp.

Na terenie gminy nie ma basenu, najbliższy obiekt tego typu znajduje się w Jaśle.

Do imprez cyklicznych o charakterze rekreacyjno - sportowym organizowanych na terenie gminy należą:

39. KULTURA

W gminie funkcjonuje świetlica środowiskowa w Tarnowcu, celem działalności świetlicy ośrodek użyteczności publicznej, wspierający lokalną społeczność w procesie wychowywania dzieci i młodzieży. Działania świetlicy środowiskowej najczęściej ukierunkowane są na dzieci i młodzież wywodzące się z rodzin patologicznych lub mających trudną sytuację materialną.

Świetlica współdziała w procesie wychowywania z rodziną oraz szkołą oraz

- pomaga w nauce
- organizuje czasu wolny przez prowadzenie zajęć sportowo - rekreacyjnych (bilard, stoły do tenisa stołowego, automaty do gry)
- podejmuje działania mające na celu rozwój zainteresowań podopiecznych
- wspiera psychologiczne

Na terenie gminy funkcjonuje **Gminna Biblioteka Publiczna w Tarnowcu**. Posiada ona 23 274 woluminów. W ciągu 2006r. z usług biblioteki i filii skorzystało 1380 czytelników, którzy wypożyczyli w sumie 24 026 woluminów.

Wskaźniki	Ludność na 1 placówkę biblioteczną	Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach
Osoby	3 043,67		151,15	
Woluminy		2 549,18		17,41

Źródło: GUS Rzeszów.

Biblioteka publiczna w Tarnowcu posiada 2 filie w gminie, zatrudnia łącznie 4 osoby.

W Gminie Tarnowiec nie ma kina ani teatru, najbliższe kino znajduje się w Jaśle oraz w Krośnie, teatr natomiast w Rzeszowie.

Na terenie miejscowości istnieje Sanktuarium Matki Bożej Zawierzenia w Tarnowcu, cmentarz parafialny.

Teren Tarnowca podobnie jak i obszar całej gminy obfituje w liczne krzyże, kapliczki i figury przydrożne. Wśród kilkudziesięciu obiektów znajdujących się na terenie gminy Tarnowiec najciekawszą grupę stanowią kapliczki domowe z kolumnami w fasadzie, na uwagę zasługują także najstarsze kapliczki słupowe (w Umieszczu, dwie kapliczki w Łajscach). Brak kapliczek starszych niż XIX – wieczne, najstarszym obiektem jest zachowany postument figury św. Walentego z 1775r. w Tarnowcu. Penetracja w terenie ujawniła również nieznaną dzieło kamieniarza Teodora Twaroga – przydrożną figurę

Dzieje Zespołu „Potakowianki”

Zespół śpiewaczy Potakowianki powstał w 1947 roku wraz z powstaniem Koła Gospodyń Wiejskich w Potakówce. Początkowo zespół liczył 20 osób i nosił nazwę „Uda się albo się nie uda”. Jest jednym z najstarszych zespołów w Powiecie Jasielskim jedynym obecnie działającym zespołem ludowym w Gminie Tarnowiec. Rozśpiewane panie ubarwiały swymi występami wszelkie uroczystości odbywające się na terenie powiatu. Niestety po pewnym okresie działalności zespół zawiesza swoją działalność, odradza się około roku 1980 pod nazwą „Potakowianki”, powiększa się też jego skład do 16 osób.

Od tego momentu Potakowianki zataczają coraz to większe kręgi swojej działalności. Biorą udział w licznych przeglądach i imprezach okolicznościowych, niejednokrotnie zajmują wysokie nagradzane miejsca. W swoim repertuarze posiadają pieśni obrzędu dożynkowego, pastorałki kolędy, pieśni biesiadne weselne i inne.

Zespół brał udział:

W słynnych „Okółkach Jasielskich”, kilkakrotnie w Wojewódzkich Przeglądach Wiejskich Zespołów Śpiewaczych w Tyczynie, dwukrotnie zdobywając II i III miejsce, czterokrotnie na ogólnopolskim przeglądzie „Sabałowe Bajania” w Bukowinie Tatrzańskiej zdobył dwukrotnie II miejsce a solistka tego zespołu Marta Woźniak I miejsce, dziesięciokrotnie na Przeglądzie Pieśni i Muzyki Ludowej „Kropa” organizowanym w Krośnie, Iwoniczu Zdroju a od kilku lat w Korczynie w 2005 roku zajął I miejsce i zakwalifikował się na ogólnopolski Przegląd Zespołów Ludowych w Kazimierzu. Swymi występami uświetniał takie imprezy jak: Dożynki Gminne, Powiatowe, Lato z Kulturą Powiatu Jasielskiego, Dni Jasła, wszelkiego rodzaju kiermasze festyny i jubileusze. Występował również na Placu Zamkowym w Warszawie z okazji Dnia Walki z Rakim.

40. ANALIZA ZASOBÓW GMINY TARNOWIEC

Informacje na temat podstawowych zasobów charakteryzujących gminę Tarnowiec zostały sporządzone na podstawie analizy ankiet, w których mieszkańcy określili jak postrzegają swoją miejscowość. Tabela ta przybliży obserwatorowi zewnętrznemu obecny stan wsi i obrazuje w pewien sposób moment rozwoju, w jakim obecnie się ona znajduje.

Zasoby – to wszelkie elementy materialne i niematerialne wsi i otaczającego ją obszaru, które mogą być wykorzystane obecnie bądź w przyszłości w budowaniu bądź realizacji publicznych bądź prywatnych przedsięwzięć.

W analizie zasobów brano pod uwagę następujące rodzaje zasobów:

- środowisko przyrodnicze,
- środowisko kulturowe,
- dziedzictwo religijne i historyczne,
- obiekty i tereny,
- gospodarka, rolnictwo,
- sąsiedzi i przyjezdni,
- instytucje, ludzi, organizacje społeczne

Rodzaj zasobu	Brak	Jest o znaczeniu małym	Jest o znaczeniu średnim	Jest o znaczeniu dużym
Środowisko przyrodnicze				
- walory krajobrazu			X	
- walory klimatu (mikroklimat, wiatr, nasłonecznienie)			X	
- walory szaty roślinnej (np. runo leśne)	X			
- cenne przyrodniczo obszary lub obiekty	X			
- świat zwierzęcy (ostoje, siedliska)	X			
- osobliwości przyrodnicze	X			
- wody powierzchniowe (cieki, rzeki, stawy)			X	
- podłoże, warunki hydrogeologiczne			X	
- gleby, kopaliny		X		
Środowisko kulturowe				
- walory architektury wiejskiej i osobliwości kulturowe		X		
- walory zagospodarowania przestrzennego			X	
- zabytki		X		
- zespoły artystyczne		X		
Dziedzictwo religijne i historyczne				
- miejsca, osoby i przedmioty kultu			X	
- święta, odpusty, pielgrzymki				X
- tradycje, obrzędy, gwara	X			
- legendy, podania i fakty historyczne		X		
- ważne postacie historyczne	X			
- specyficzne nazwy			X	
Obiekty i tereny				
- działki pod zabudowę mieszkaniową			X	
- działki pod domy letniskowe	X			
- działki pod zakłady usługowe i			X	

przemysł				
- pustostany mieszkaniowe, magazynowe i po przemysłowe	X			
- tradycyjne obiekty gospodarskie wsi (kuźnie, młyny)	X			
- place i miejsca publicznych spotkań	X			
- miejsca sportu i rekreacji			X	
Gospodarka, rolnictwo				
- specyficzne produkty (hodowle, uprawy polowe)	X			
- znane firmy produkcyjne i zakłady usługowe				X
- możliwe do wykorzystania odpady poprodukcyjne	X			
Sąsiedzi i przyjezdni				
- korzystne, atrakcyjne sąsiedztwo (duże miasto, arteria komunikacyjna, atrakcja turystyczna)			X	
- ruch tranzytowy	X			
- przyjezdni stali i sezonowi			X	
Instytucje				
- placówki opieki społecznej	X			
- szkoły				X
- przedszkole				X
Ludzie, organizacje społeczne				
- OSP				X
- KGW				X
- Stowarzyszenia				X

41. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON GMINY TARNOWIEC

Kierując się zasadami przyjętymi dla kreowania strategii w otoczeniu biznesowym lub samorządowym postanowiono również w przypadku Gminy Tarnowiec posłużyć się bardzo wygodnym narzędziem planistycznym, jakim jest analiza SWOT. Jest to analiza mająca na celu przeprowadzenie inwentaryzacji zasobów oraz ustalenie słabych i mocnych stron miejscowości oraz najbliższego otoczenia społeczno - gospodarczego, infrastrukturalnego i przyrodniczego, które przekłada się bezpośrednio na szanse i/lub zagrożenia wsi w okresie perspektywicznym. Nazwa **SWOT** jest akronimem angielskich słów **S**trengths (mocne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse w otoczeniu), **T**hreats (zagrożenia w otoczeniu).

Analiza SWOT jest efektywna metoda identyfikacji słabych i silnych stron Gminy oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed Gminą.

Jest ona oparta na schemacie klasyfikacji dzielącym wszystkie czynniki mające wpływ na bieżącą i przyszłą pozycję Gminy, na:

- zewnętrzne w stosunku do organizacji i mające charakter uwarunkowań wewnętrznych,
  - wywierające negatywny wpływ na organizację i mające wpływ pozytywny.
- Ze skrzyżowania tych dwóch podziałów powstają cztery kategorie czynników.

Zewnętrzne pozytywne - szanse. Szanse to zjawiska i tendencje w otoczeniu, które gdy odpowiednio wykorzystamy staną się impulsem rozwoju oraz osłabia zagrożenia.

Zewnętrzne negatywne - zagrożenia. Zagrożenia to wszystkie czynniki zewnętrzne, które są postrzegane jako bariery dla rozwoju, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń ma destrukcyjny wpływ na rozwój Gminy lub powodzenie inwestycji. Jednocześnie nie pozwala na pełne wykorzystanie szans i mocnych stron.

Wewnętrzne pozytywne - mocne strony, czyli atuty organizacji. Mocne strony, to walory Gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród konkurencji.

Wewnętrzne negatywne - słabe strony. Słabe strony, to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji. Sporządzenie listy czynników i określenie trendów w otoczeniu i wewnątrz Gminy pozwala w kolejnym etapie ocenić siłę ich wpływ na Gminę i priorytetowe działania, które muszą zostać podjęte. Informacje uzyskane w trakcie analizy SWOT będą podstawą podejmowania kolejnych, strategicznych decyzji.

Praca nad analizą SWOT gminy Tarnowiec w zakresie rozwoju społeczno - gospodarczego związanego z przeprowadzeniem diagnozy sytuacji poszczególnych wsi, pozwoliły na uzyskanie opinii, spostrzeżeń, wniosków i uwag odnośnie stanu wyjściowego. Zdobyta

wiedza umożliwiła przeprowadzenie dyskusji na temat wewnętrznych atutów, możliwości i pozytywnych cech Gminy Tarnowiec umożliwiających podejmowanie skutecznych działań służących rozwojowi społeczno - gospodarczego.

Wiele uwagi poświęcono także czynnikom hamującym tę działalność. Dyskusja na temat pozytywnego i negatywnego wpływu otoczenia zewnętrznego na proces tworzenia warunków do wzrostu konkurencyjności regionu wiejskiego dotyczyła określenia okazji, możliwości i szans oraz zagrożeń związanych z planowaniem, organizacją, zarządzaniem, a zwłaszcza finansowaniem działań ze środków zewnętrznych w tym z Unii Europejskiej.

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE

MOCNE STRONY

- Uwarunkowania wynikające z położenia w regionie:
  - Dobry układ komunikacyjny i sieć dróg.
  - Dobre położenie blisko aglomeracji miejskich- w bliskiej odległości od miasta Jasła (ok.10 km) i od miasta Krosna (ok.15 km)
  - Położenie na trasie linii kolejowej Jasło – Krosno – Zagórz

- Uwarunkowania wynikające z polityki rządowej:
  - Północna część gminy znajduje się w strefie intensywnego rozwoju działalności gospodarczej
  - Położenie gminy w potencjalnym paśmie przyspieszonego rozwoju
  - Położenie gminy w strefie modernizacji i restrukturyzacji rolnictwa
  - Miejscowość gminna Tarnowiec – jako wielofunkcyjny ośrodek lokalny z wyspecjalizowaną funkcją produkcji przemysłowej. Jego znaczenie jako ośrodka kultu Maryjnego

Uwarunkowania przyrodnicze:

Geologiczne:

- Występowanie złóż ropy naftowej i gazu – wykorzystanie gazu ziemnego jako najczystszej paliwa do celów grzewczych
- Zbiornik wód podziemnych wzdłuż doliny Jasiołki, Ropy, Wisłoki zaliczany jest do głównych zbiorników wód podziemnych i stanowi perspektywiczne źródło zaopatrzenia w wysokiej jakości.

Hydrograficzne:

- Duża ilość podmiotów gospodarczych i potencjał gospodarczy lokalnych przedsiębiorców.
- Brak zakładów produkcyjnych zanieczyszczających środowisko.
- Wysoki stopień zwodociągowania i zgazyfikowania, dobrze rozwinięta sieć elektroenergetyczna i telefoniczna.
- Dobrze funkcjonująca oświata i służba zdrowia.
- Znane w kraju i nie tylko Sanktuarium Maryjne.

SŁABE STRONY

- Nie najlepszy stan techniczny dróg, mała liczba chodników
- Brak zaplecza przy boiskach sportowych w całej Gminie Tarnowiec
- Niedostateczny rozwój infrastruktury rekreacyjnej
- Niska jakość życia w aspekcie kulturalnym i wypoczynkowo - rekreacyjnym
- Brak miejsca do spotkań mieszkańców wsi
- Brak zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży w czasie wolnym od nauki
- Brak kanalizacji na terenie całej gminy
- Stosunkowo duża ilość dróg powiatowych na terenie gminy

CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE

SZANSE

- Możliwość uzyskania środków z funduszy Unii Europejskiej.
- Sprzyjająca polityka regionalna, w tym adresowana do rozwoju obszarów wiejskich ze strony Rządu i władz wojewódzkich.
- Otwarcie granic (możliwość kształcenia i legalnej pracy).
- Rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich i drobnej wytwórczości.
- Nawiązanie współpracy z innymi miejscowościami i gminami.
- Rozwój oświaty i społeczeństwa informacyjnego.

ZAGROŻENIA

- Niestabilny system prawny, szczególnie podatkowy w Polsce.
- Trudno dostępny pieniądz (niestabilność kredytowa i bankowa).
- Niestabilność polityczna i gospodarcza państwa.
- Bezrobocie w regionie.
- Postępujące rozwarstwienie ekonomiczne społeczeństwa.
- Niebezpieczeństwo niepełnego wykorzystania szans jakie dają środki Unii Europejskiej.

42. PLAN DZIAŁAŃ

Zapisy zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec spełniają warunek zgodności z zapisami zawartymi w dokumentach dotyczących rozwoju gminy Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Tarnowiec, powiatu i województwa oraz zapisami strategii Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007 - 2013. Cele i zadania określone w Strategii są wewnętrznie zgodne a ich osiągnięcie i realizacja nie powoduje negatywnych skutków dla osiągnięcia celów i realizacji zadań strategii wyższego rzędu.

Dla potrzeb Gminy Tarnowiec opracowano dokumenty strategiczne określające cele rozwojowe, a następnie zadania jakie powinno się zrealizować w ciągu najbliższych lat, aby poprawić sytuację społeczno - gospodarczą miejscowości wchodzącej w skład całej gminy. W celu stworzenia zbioru inwestycji, działań i zadań, jakie należy przeprowadzić w okresie krótkoterminowym i perspektywicznym na terenie Gminy Tarnowiec posłużono się przede wszystkim sugestiami mieszkańców oraz wynikami analizy SWOT.

Wszystkie zadania możliwe będą do realizacji głównie przy dużej aktywności mieszkańców umiejętnie kierowanych przez miejscowych liderów, przy odpowiednim zrozumieniu i współpracy ze strony władz samorządowych i lokalnych przedsiębiorców. Oczywiście warunkiem koniecznym jest zapewnienie odpowiedniego poziomu finansowania tych zadań ze strony władz gminnych, samorządów wyższego szczebla, instytucji dysponujących środkami unijnymi, przedsiębiorstw użyteczności społecznej oraz firm prywatnych.

43. UZASADNIENIE REALIZACJI ZADAŃ

Realizacja zamierzonych zadań przyczyni się do rozwoju kultury w Gminie Tarnowiec, podniesienia standardów życia i przyciągnięcia nowych mieszkańców.

Rozwój infrastruktury technicznej ma znaczenie dla rozwoju lokalnej gospodarki i zaspokajaniu potrzeb społecznych mieszkańców.

44. OCZEKIWANE REZULTATY

Realizacja zadań w ramach Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec na lata 2008-2015 przyczyni się do polepszenia wizerunku miejscowości, podniesienia poziomu życia lokalnej społeczności, rozwoju społeczno - kulturowego oraz pobudzenia aktywności sportowo - rekreacyjnej. Ma służyć głównie integracji społeczności lokalnej i wzrostowi lokalnego patriotyzmu, rozwojowi organizacji społecznych, jak i zmniejszeniu problemów w sferze patologii społecznych.

45. PLAN STRATEGICZNY DLA GMINY TARNOWIEC NA LATA 2008-2015

Diagnoza sytuacji społeczno - gospodarczej Gminy Tarnowiec, wyniki przeprowadzonej ankiety wśród mieszkańców gminy oraz przeprowadzona analiza SWOT pozwoliły na wyznaczenie sześciu obszarów strategicznych, które w znaczący sposób wpływają na jej przyszły rozwój gospodarczy, społeczny, ekologiczny i przestrzenny. Wokół wskazanych obszarów strategicznych skoncentruje się działalność Rady Gminy Tarnowiec przy współpracy wszystkich partnerów.

W ramach wyznaczonych sześciu obszarów strategicznych zostały sformułowane cele strategiczne, cele operacyjne oraz zadania.

Obszary strategiczne Gminy Tarnowiec:

- **Gospodarka**
- **Obszary wiejskie i rolnictwo**
- **Współpraca z zagranicą**
- **Infrastruktura techniczna**
- **Zasoby ludzkie – cele społeczne**
- **Turystyka**
- **Ekologia**

GOSPODARKA

Celem strategicznym jest: Przyspieszenie rozwoju gospodarczego gminy poprzez kreowanie przyjaznego klimatu dla rozwoju nowoczesnej przedsiębiorczości

1. Wspieranie powstawania nowych oraz kreowanie sprzyjających warunków dla rozwoju już istniejących podmiotów gospodarczych w oparciu o lokalne zasoby

Poprzez:

- bezpłatne doradztwo w zakresie zakładania działalności gospodarczej
- stworzenie bazy informacji gospodarczych dla przedsiębiorców
- doradztwo dla przedsiębiorców z zakresu pozyskiwania środków z Funduszy Strukturalnych na zakładanie i rozwój działalności gospodarczej
- zbudowanie systemu wsparcia dla przedsiębiorców (np. ulgi podatkowe)
- ułatwienia administracyjno organizacyjne dla przedsiębiorców
- ogłoszenie konkursu na najlepszego przedsiębiorcę
- współpraca z organizacjami wspierającymi podmioty gospodarcze
- identyfikacja oczekiwań lokalnych przedsiębiorców oraz preferowanych przez nich zawodów
- organizowanie praktyk dla młodzieży u miejscowych przedsiębiorców, stworzenie bazy przedsiębiorców
- informowanie przedsiębiorców o możliwości refundowania kosztów stworzenia nowego miejsca pracy
- współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Jaśle w zakresie wspierania osób szczególnie zagrożonych bezrobociem, a więc kobiet, osób niepełnosprawnych oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na rynku pracy m.in. poprzez włączanie się w organizowanie warsztatów aktywnego poszukiwania pracy, organizację naboru do szkoleń umożliwiających zmianę zawodu lub podniesienie kwalifikacji, udostępnianie sal na potrzeby przeprowadzanych szkoleń
- wspieranie współpracy międzygminnej, międzyregionalnej, międzynarodowej, ze szczególnym uwzględnieniem kontaktów z najbliższymi sąsiadami tj. Ukrainą i Słowacją
- inwentaryzacja wolnych terenów

- przygotowanie terenów pod inwestycje
- pozyskiwanie nowych terenów pod inwestycje poprzez wykup, scalanie lub zamianę gruntów
- promocja oferty inwestycyjnej gminy
- bezpłatne doradztwo prawne w gminie
- rozwój nowych usług turystycznych (trasy rowerowe, konne, szkółki jeździeckie, pola namiotowe, campingi) wzbogacających ofertę turystyczną
- rozbudowa bazy noclegowej gastronomicznej
- rozwój handlu i usług towarzyszących turystyce (rzemiosło, rękodzieło artystyczne, pamiątkarstwo itp.)

OBSZARY WIEJSKIE I ROLNICTWO

Celem strategicznym jest: Wzrost konkurencyjności gospodarstw rolnych oraz dochodów rolników.

1. Wspieranie działań prowadzących do poprawy wydajności i jakości produkcji rolnej

Poprzez:

- organizowanie bezpłatnych specjalistycznych szkoleń dla rolników
- promowanie stosowania nowych technik w produkcji rolniczej
- tworzenie warunków do zagospodarowania nieużytków rolnych
- promowanie ekologicznej produkcji rolniczej
- zaoferowanie doradztwa oraz pomocy dla rolników aplikujących o środki z programów ukierunkowanym na obszary wiejskie
- sukcesywne zalesianie gruntów o niskiej wartości bonitacyjnej oraz gruntów rolnych pod uprawy ekologiczne
- scalanie gruntów rolnych
- kampania informacyjna wśród rolników na temat możliwości pozyskania środków finansowych na rozwój gospodarstw agroturystycznych oraz na różnicowanie działalności rolniczej
- szkolenia dla rolników w zakresie podejmowania dodatkowej działalności zbliżonej do rolnictwa

- doradztwo w zakresie zmiany zawodu
- szkolenia pozwalające na zdobycie umiejętności i kwalifikacji związanych z wyborem nowego zawodu
- bezpłatne doradztwo prawne w gminie
- promocja produktu lokalnego

Współprca z zagranicą

Cel strategiczny: nawiązywanie partnerskich stosunków z podmiotami zagranicznymi celem realizacji zadań Gminy Tarnowiec

- organizowanie i koordynowanie działań na rzecz rozwoju współpracy z partnerami zagranicznymi w dziedzinie gospodarki, ekologii, kultury, nauki i edukacji;
- pomaganie i wspieranie konkretnych projektów i planów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania;
- rozwijanie i ułatwianie kontaktów pomiędzy mieszkańcami obszaru działania Gminy jak i partnerów zagranicznych, w tym kontaktów pomiędzy ekspertami różnych dziedzin;
- rozwijanie dobrosąsiedzkich stosunków;
- identyfikowanie potencjalnych obszarów wielostronnej współpracy z partnerami;
- pośredniczenie i ułatwianie współpracy Gminy Tarnowiec z organizacjami, agencjami i instytucjami zagranicznymi.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Celem strategicznym jest: Rozwój infrastruktury technicznej służącej poprawie środowiska przyrodniczego

Poprzez:

- Modernizacja, usprawnienie i rozbudowa sieci drogowej
- modernizacja infrastruktury drogowej
- budowa nowych dróg gminnych
- poprawa dostępności dojazdowej do pól
- rozbudowa mostu (Brzezówka), chodników, przejścia dla pieszych
- budowa parkingów

- modernizacja oświetlenia
- rozbudowa cmentarzy komunalnych oraz budowa kaplicy cmentarnej
- rozbudowa oczyszczalni ścieków
- rozbudowa sieci kanalizacyjnej
- budowa kanalizacji deszczowej
- rozbudowa sieci wodociągowej
- wspieranie budowy ujęć własnych wody
- edukacja ekologiczna mieszkańców
- podejmowanie działań mających na celu zlikwidowanie „dzikich” wysypisk śmieci
- regulacja cieków wodnych
- budowa modernizacja wałów przeciwpowodziowych
- uporządkowanie systemów melioracyjnych
- tworzenie warunków do budowy i rozbudowy sieci informatycznych
- zwiększenie liczby osób korzystających z dostępu do sieci informatycznych
- rozwój punktów na terenie gminy z bezpłatnym dostępem do Internetu
- podniesienie jakości usług publicznych oraz zwiększenie dostępności zasobów informacyjnych administracji w formie elektronicznej
- wspieranie inicjatyw służących wymianie informacji, wiedzy oraz doświadczeń
- termomodernizacja budynków gminnych
- propagowanie wykorzystywania alternatywnych źródeł energii
- podniesienie świadomości mieszkańców na temat stosowania energooszczędnych i niskoemisyjnych pieców
- kształtowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców oraz przedsiębiorców
- wprowadzenie edukacji ekologicznej w szkołach
- promocja działań podejmowanych przez gminę w zakresie ochrony przyrody oraz jej różnorodności biologicznej
- organizowanie szkoleń z zakresu ochrony środowiska naturalnego
- podejmowanie działań mających na celu zlikwidowanie „dzikich” wysypisk śmieci
- promowanie wykorzystywania ekologicznych źródeł energii

- ochrona szczególnie cennych obszarów przyrodniczych

ZASOBY LUDZKIE

Celem strategicznym jest: Poprawa jakości życia oraz stworzenie atrakcyjnych warunków do rozwoju mieszkańców w tym poprawa obsługi mieszkańców w sferze kultury, edukacji i rekreacji, poprawa warunków zamieszkiwania, zapobieganie i rozwiązywanie konfliktów w społeczności lokalnej.

Poprzez:

- analiza preferencji oraz oczekiwań miejscowych przedsiębiorców odnośnie wykształcenia pracowników
- dostosowanie profili kształcenia do aktualnych potrzeb rynku
- promowanie nowoczesnych metod nauczania
- poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych
- wspieranie podwyższania kwalifikacji przez nauczycieli
- zatrudnianie wykwalifikowanej kadry dydaktycznej
- tworzenie sprzyjających warunków do kształcenia ustawicznego
- doposażenie szkół w nowoczesny sprzęt zwiększający dostępność oraz efektywność nauczania
- zwiększenie dostępu do nauki języków obcych
- zachęcanie młodzieży do udziału w życiu społecznym i publicznym gminy
- rozszerzenie pozalekcyjnej oferty zajęć dla dzieci i młodzieży
- rozwój międzynarodowej współpracy szkół
- współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu wykorzystania szansy na sfinansowanie ciekawych przedsięwzięć adresowanych do dzieci i młodzieży
- poprawa standardów wyposażenia placówek poprzez ich systematyczne doposażenie
- systematyczne modernizowanie placówek
- termomodernizacja budynków
- wspieranie starań placówek w zakresie doposażenia pracowni komputerowych
- budowa Gminnego Ośrodka Kultury
- modernizacja domów ludowych
- rozbudowa domów ludowych i remiz Ochotniczej Straży Pożarnej

- poprawa stanu technicznego przyszkolnych boisk sportowych oraz gminnych stadionów
- doposażenie obiektów sportowych
- rozbudowa bazy obiektów sportowych
- stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania „czasu wolnego”
- inspirowanie działań mających na celu poszerzenie działalności miejscowych domów ludowych
- organizacja imprez dla mieszkańców promujących aktywny i zdrowy styl życia
- współpraca z organizacjami społecznymi
- aktywizacja młodzieży poprzez organizację międzyszkolnych rozgrywek sportowych dla młodzieży w różnych dyscyplinach
- wspieranie programów mających na celu przeciwdziałanie bezrobociu
- stworzenie ogólnodostępnej bazy szkoleń dla mieszkańców gminy
- wspieranie szkoleń ułatwiających młodzieży poruszanie się po rynku pracy
- stworzenie warunków do przekwalifikowania się, zmiany zawodu, podnoszenia kwalifikacji
- doposażenie ośrodków zdrowia
- poszerzenie oferty usług specjalistycznych świadczonych przez ośrodki zdrowia
- wspieranie programów z zakresu profilaktyki zdrowotnej

TURYSTYKA

Cel Strategiczny: Stworzenie optymalnych warunków do rozwoju turystyki i kultury w gminie oraz zabezpieczenie trwałości dziedzictwa kulturowego

Poprzez:

- budowa nowych, rozbudowa już istniejących obiektów gastronomicznych, noclegowych i sportowo - kulturalnych
- poprawa stanu technicznego istniejących szlaków turystycznych
- tworzenie nowych szlaków dla potrzeb turystyki pieszej, rowerowej i przyrodniczo - edukacyjnej
- zagospodarowanie cieków wodnych pod organizację rekreacji wodnej
- zagospodarowanie szczególnie cennych obiektów i terenów jak np. Rynku w Tarnowcu
- pozyskiwanie środków na zabezpieczenie i renowacje zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem

- promocja walorów turystycznych gminy
- współpraca z organizacjami społecznymi
- inicjowanie międzygminnej oraz międzynarodowej współpracy w zakresie wspólnej promocji turystyki
- stworzenie kalendarza imprez cyklicznych
- zapewnienie dostępności informacji na temat wydarzeń o charakterze kulturalnym, sportowym itp.
- identyfikacja i promocja lokalnych specjałów kulinarnych
- zorganizowanie imprezy promującej miejscowe kulinaria
- inicjowanie współpracy z Kołami Gospodyń Wiejskich oraz integrowanie ich działań
- inicjowanie międzynarodowej współpracy gospodarczej miejscowych przedsiębiorców z przedsiębiorcami z sąsiednich krajów mającej na celu wymianę pozytywnych doświadczeń
- stworzenie bazy przedsiębiorców z terenów przygranicznych, którzy są zainteresowani współpracą z lokalnymi przedsiębiorcami oraz rozwijaniem inwestycji w sferze gospodarki
- realizacja wspólnych projektów dofinansowanych w ramach programów wspierających rozwój międzynarodowej współpracy
- organizacja wspólnych imprez kulturalnych, sportowych, przeglądów artystycznych
- pogłębianie współpracy z partnerami z terenów przygranicznych przy realizacji zadań z zakresu turystyki, urządzaniu szlaków turystycznych oraz imprez turystyczno - rekreacyjnych oraz kulturalnych

Ekologia

Cel ekologiczny: Zachowanie walorów przyrodniczo – krajobrazowych Gminy.

1. Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego obszarów prawnie chronionych.
2. Promowanie rozwiązań pro-ekologicznych na terenie Gminy.
3. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego;
4. Zmniejszenie uciążliwości hałasu;
5. Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz ich ochronę;
6. Ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko;
7. Podniesienie jakości gleb oraz ich ochronę;
8. Ochronę zasobów naturalnych i ich racjonalne wykorzystanie;
9. Ochronę i wzrost różnorodności biologicznej;
10. Ograniczenie wystąpień nadzwyczajnych zagrożeń środowiska;
11. Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

46. MOŻLIWOŚCI ZEWNĘTRZNEGO FINASOWANIA WYZNACZONYCH CELÓW STRATEGICZNYCH

GOSPODARKA					
REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY Priorytet I: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka	PO KAPITAŁ LUDZKI Priorytet II: Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw Priorytet VIII: Regionalne kadry gospodarki	PO INNOWACYJNA GOSPODARKA Priorytet III: Kapitał dla innowacji Priorytet IV: Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia Priorytet V: Dyfuzja innowacji Priorytet VI: Polska gospodarka na rynku międzynarodowym	PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH Priorytet III: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej	PROGRAM EUROPEJSKIEJ WSPÓŁPRACY TERYTORIALNEJ REPUBLIKI SŁOWACKA – RZECZPOSPOLITA POLSKA Priorytet II: Rozwój społeczno-gospodarczy Priorytet III: Wsparcie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty)	PO ROZWÓJ POLSKI WSCHODNIEJ Priorytet I: Nowoczesna gospodarka
	OBSZARY WIEJSKIE I ROLNICTWO				
PO KAPITAŁ LUDZKI Priorytet X: Partnerstwo na rzecz rozwoju obszarów wiejskich Priorytet IX: Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach	PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH Priorytet I: Poprawa konkurencyjności i sektora rolnego i leśnego Priorytet III: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie				

	gospodarki wiejskiej. Priorytet IV: LEADER				
	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA				
REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY Priorytet II: Infrastruktura techniczna Priorytet III: Społeczeństwo informacyjne Priorytet IV: Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom	PO INFRASTRUKTU RA I ŚRODOWISKO Priorytet I: Gospodarka ściekowa Priorytet II: Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi Priorytet V: Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych Priorytet VII: Transport przyjazny środowisku Priorytet VIII: Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe Priorytet IX: Infrastruktura drogowa w Polsce Wschodniej Priorytet XI: Bezpieczeństwo energetyczne	PO INNOWACYJN A GOSPODARK A Priorytet VII: Społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji Priorytet VIII: Społeczeństwo informacyjne - zwiększanie innowacyjności gospodarki	PROGRA M ROZWOJ U OBSZAR ÓW WIEJSKI CH Priorytet III: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowa nie gospodark i wiejskiej	PO ROZWÓJ POLSKI WSCHODN IEJ Priorytet 1: Nowoczesn a gospodarka Priorytet III: Infrastruktur a transportow a	PROGRAM EUROPEJSKI EJ WSPÓŁPRAC Y TERYTORIAL NEJ REPUBLIKA SŁOWACKA – RZECZPOSP OLITA POLSKA Priorytet I: Rozwój infrastruktury transgraniczne j
		ZASOBY LUDZKIE			

<p>REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY</p> <p>Priorytet V: Infrastruktura publiczna</p> <p>Priorytet VII: Spójność wewnątrz regionalna</p>	<p>PO KAPITAŁ LUDZKI</p> <p>Priorytet I: Zatrudnienie i integracja społeczna Profilaktyka, promocja i poprawa stanu zdrowia ludności</p> <p>Priorytet II: Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw</p> <p>Priorytet VI: Rynek pracy otwarty dla wszystkich w wieku produkcyjnym</p> <p>Priorytet VIII: Regionalne kadry gospodarki</p> <p>Priorytet IX: Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach</p>	<p>PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH</p> <p>Priorytet I: Wsparcie konkurencyjności sektora rolnego i leśnego</p>	<p>PROGRAM EUROPEJSKIEJ WSPÓŁPRACY TERYTORIALNEJ REPUBLIKI SŁOWACKA – RZECZPOSPOLITA POLSKA</p> <p>Priorytet II: Rozwój społeczno-gospodarczy</p>		
		TURYSTYKA			
<p>REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY</p> <p>Priorytet VI: Turystyka i kultura</p>	<p>PO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO</p> <p>Priorytet XII: Kultura i dziedzictwo kulturowe</p>	<p>PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH</p> <p>Priorytet III: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej.</p>	<p>PO ROZWÓJ POLSKI WSCHODNIEJ</p> <p>Priorytet III: Infrastruktura transportowa</p>	<p>PROGRAM EUROPEJSKIEJ WSPÓŁPRACY TERYTORIALNEJ REPUBLIKI SŁOWACKA – RZECZPO</p>	

				SPOLITA POLSKA Priorytet II: Rozwój społeczno-gospodarczy y Priorytet III: Wsparcie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty)	
		WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ			
REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY Priorytet I: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka	PROGRAM EUROPEJSKIEJ WSPÓŁPRACY TERYTORIALNEJ REPUBLIKI SŁOWACKA – RZECZPOSPOLITA POLSKA Priorytet II: Rozwój społeczno-gospodarczy Priorytet III: Wsparcie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty)				
					Ekologia
REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY Kampanie promocyjne i informacyjne oraz imprezy masowe o	PO Infrastruktura i Środowisko • ogólnopolskie lub ponadregionalne projekty szkoleniowe lub	PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH Priorytet III: Jakość życia na obszarach			

<p>charakterze regionalnym i lokalnym.</p>	<p>programy edukacyjne dla wybranych grup społecznych i zawodowych mające na celu podnoszenie kwalifikacji</p> <p>kształtowanie świadomości w zakresie zrównoważonego rozwoju;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kampanie informacyjno-promocyjne dotyczące wybranych aspektów środowiska i jego ochrony prowadzone z udziałem środków masowego przekazu, społecznych organizacji ekologicznych i innych podmiotów, w tym badania opinii publicznej ex-ante i ex-post; • ogólnopolskie i międzynarodowe imprezy masowe, których celem jest popularyzacja wiedzy o środowisku oraz kształtowanie proekologicznych postaw społecznych; • budowanie sieci partnerstwa na rzecz ochrony środowiska, moderowanie platform dialogu społecznego jako elementu 	<p>wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej.</p> <p>Modernizacja gospodarstw rolnych:</p> <p>Zakres pomocy</p> <p>Inwestycje mające na celu poprawę wyników naturalnego, poprawę higieny produkcji, zapewnienie odpowiednich warunków pracy lub warunków utrzymania zwierząt w gospodarstwach rolnych - inwestycje dotyczące działalności rolniczej, tj. produkcji roślinnej lub zwierzęcej, z wyłączeniem produkcji leśnej i rybnej</p> <p>Działanie: Podstawowe usługi dla ludności i gospodarki wiejskiej</p> <p>Wytwarzanie lub dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych</p>			
--	---	---	--	--	--

	<p>integrującego społeczeństwo, zwłaszcza organizacje społeczne w procesie podejmowania decyzji;</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizacja ogólnopolskich konkursów i festiwali ekologicznych. <p>Wytwarzanie energii: Inwestycje w zakresie budowy lub przebudowy jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu spełniających wymogi wysokosprawnej kogeneracji oraz budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania ciepła w wyniku której jednostki te zostaną zamienione na jednostki wytwarzania w skojarzeniu spełniających wymogi wysokosprawnej kogeneracji.</p> <p>Dystrybucja energii: Budowa lub przebudowa sieci dystrybucyjnych Średniego, niskiego i wysokiego</p>				
--	--	--	--	--	--

	<p>napięcia mająca na celu ograniczenie strat sieciowych. Budowa lub przebudowa sieci ciepłowniczych oraz węzłów cieplnych poprzez stosowanie energooszczędnych technologii i rozwiązań.</p> <p>Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej: Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne.</p> <p>Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych: Projekty dotyczące budowy lub zwiększenia mocy jednostek wytwarzania energii elektrycznej wykorzystujących energię wiatru, wody w małych elektrowniach wodnych do 10 MW, biogazu i biomasy, ciepła przy wykorzystaniu energii geotermalnej lub słonecznej. W tym wsparcie będzie obejmować przyłącza jednostek</p>				
--	---	--	--	--	--

wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do najbliższej istniejącej sieci. Budowa zakładów produkujących urządzenia do wytwarzania energii z OZE.					
--	--	--	--	--	--

47.FINANSOWANIE STRATEGII

Podstawowym źródłem finansowania części działań zaplanowanych w Strategii są środki pochodzące z budżetu Gminy Tarnowiec. Jednakże z uwagi na wytyczone cele oraz możliwość pozyskania środków z innych źródeł Gmina Tarnowiec będzie ubiegać się o dofinansowanie realizowanych przedsięwzięć z zewnętrznych środków finansowych.

Władze Gminy przewidują pozyskanie środków finansowych z następujących źródeł:

- z budżetu państwa
- z programów pomocowych Unii Europejskiej
- z programów Rządu RP
- z fundacji zagranicznych
- z instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych
- polskie fundacje i organizacje
- rządowe programy wspierające integrację europejską
- inwestorzy lokalni, krajowi i zagraniczni
- wkładu prywatnego
- innych źródeł.

Strategia zakłada, iż na dochody budżetu składać się będą:

- dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie zawartych porozumień
- subwencja ogólna (część oświatowa)
- dochody własne, do których zalicza się:

- podatki i opłaty lokalne,
- udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa,
- dochody z majątku gminy,
- odsetki od środków na rachunkach bankowych,
- pozostałe dochody

Władze gminy będą ubiegać się o dofinansowanie zadań z zakresu rynku pracy, turystyki, edukacji, kultury, ochrony środowiska, infrastruktury technicznej i społecznej, ponadto będą wspierać przedsiębiorców aplikujących o środki pomocowe na rozpoczęcie, rozwój czy też modernizację działalności gospodarczej.

Gmina świadoma jest roli, jaką odegrają pozyskane fundusze w jej rozwój społeczno-gospodarczy. Dostrzega ogromną szansę na rozwój mieszkańców, sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz infrastruktury zarówno społecznej jak i technicznej. Gmina liczy również na pozyskanie inwestorów zewnętrznych, co z kolei jest szansą na jeszcze szybszy rozwój oraz zwiększenie dochodów gminy z tytułu podatków, opłat lokalnych.

Konsekwentna realizacja założeń Strategii, umiejętne wykorzystywanie lokalnych zasobów oraz wychwytywanie wszystkich pojawiających się w otoczeniu szans na pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych i zagranicznych na realizację zaplanowanych zadań z pewnością przyspieszy zarówno społeczny jak i gospodarczy rozwój Gminy Tarnowiec.

48. WDROŻENIE I MONITORING REALIZACJI STRATEGII

Wdrożenie Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec rozpocznie się poprzez wprowadzenie go w życie uchwałą Rady Gminy Tarnowiec. Wdrożenie zaleca się Wójtowi Gminy Tarnowiec oraz Radzie Gminy Tarnowiec.

Monitorowanie każdego przedsięwzięcia - czyli dbanie o prawidłowy jego przebieg przez cały czas jego trwania polega na systematycznym zbieraniu, zestawianiu i ocenie informacji rzeczowych i finansowych w postaci ustalonych wskaźników, które opisują jego postęp i efekty. W monitorowaniu biorą udział wszystkie podmioty oraz komórki organizacyjne Urzędu Gminy w Tarnowcu zaangażowane we wdrażanie Strategii. Oceną wdrażania Planu zajmie się Rada Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Tarnowiec opracowana została z szerokim udziałem społeczeństwa. Dokument ten nie jest jednak zamknięty z uwagi na to, że w trakcie realizacji może podlegać okresowej ocenie, z której wyciągnięte wnioski będą w nim uwzględniane.

Aby strategia przyniosła zaplanowane efekty musi być systematycznie monitorowana. Systematyczna kontrola umożliwi bowiem wczesne wykrycie ewentualnych nieprawidłowości przy występujących przy realizacji założonych celów. Dzięki systematycznie przeprowadzanej kontroli będzie możliwe także określenie stopnia wdrożenia strategii, a więc stopnia realizacji zaplanowanych działań.

Realizacja strategii należy do władz samorządowych gminy, a w szczególności do Wójta Gminy Tarnowiec, ponieważ to właśnie on kierując bieżącą działalnością gminy ma największy wpływ na opracowanie strategii, następnie na jej wdrażanie, a w końcu na ocenę jej realizacji. Wójt Gminy jest kluczową postacią w procesie monitoringu. Do jego głównych zadań będzie należał m.in. bezpośredni nadzór nad wdrażaniem Strategii.

49. PODSUMOWANIE

Opracowana Strategia Rozwoju Gminy Tarnowiec na lata 2008-2015 zakłada w przeciągu 7 najbliższych lat realizację kilku zadań. Istotą tych zadań jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych oraz stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju i promocji wartości związanych z miejscową specyfiką społeczną i kulturową.

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec ma także służyć integracji społeczności lokalnej, większemu zaangażowaniu w sprawy gminy, zagospodarowaniu wolnego czasu dzieci i młodzieży oraz rozwojowi organizacji społecznych.

Strategia Rozwoju Gminy Tarnowiec powstała z potrzeby weryfikacji i aktualizacji zapisów Strategii opracowanej w 1999 r. Aktualizacja zapisów była wymogiem zaistnienia nowej sytuacji społeczno - gospodarczej na terenie gminy, powiatu, regionu podkarpackiego oraz Polski. Niniejszy dokument jest w ścisłej korelacji z kluczowymi opracowaniami lokalnymi, regionalnymi oraz dokumentami na poziomie Wspólnoty. Zaktualizowany dokument będzie ułatwiał władzom gminy rozwiązywanie problemów oraz formułowanie zadań do realizacji w ramach Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej, które mają na celu przyśpieszenie restrukturyzacji oraz modernizację gospodarek jak również zwiększenie spójności ekonomicznej oraz społecznej państw Wspólnoty. Strategia w pozytywny sposób wpłynie także na sposób postrzegania Gminy przez jej mieszkańców oraz potencjalnych inwestorów.

